

Redacțiunea, Administrațiunea,
și Tipografia:
Brașov, piața mare Nr. 30.
Scrisori nefrancați nu se
primesc. — Manuscrizile nu se
retrimit.

INSERATE se primesc la Admi-
nistrațiunea în Brașov și la ur-
mătoarele Birouri de anunțuri:
în Viena: M. Dukas, H. H. H. H.
Schalek, Rudolf Mosse, A. Oppel;
Nachfolger; Anton Oppel; J.
Danneberg, în Budapesta: J.
Goldberger, Eckstein Bernath, în
București: Agenzia literară,
cursule de România; în Brașov:
Karolyi & Lehmann.

Prețurile inserțiilor: o seriă
garmond pe o coloană 8 cr. și
80 cr. timbru pentru o publi-
care. Publicări mai dese după
tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a 8-a o
seriă 10 cr. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

(NUMERŪ DE DUMINECĂ 39)

„Gazeta” ieșe în săptămână.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franci.
Se primumără la toate oficiile
poștale din țară și din afară
și la dr. colectorii.

Abonamentul pentru Brașov
a administrațiunii, piața mare,
Tergulul Inului Nr. 83 etajul 1:
pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Ună exemplară 5 cr. v. a.
sau 15 bani. Abonamentele
sunt odată și inserțiile sunt
a se plăti înainte.

Nr. 210.—Anul LVII.

Brașov, Duminecă, 25 Septembrie (7 Octombrie)

1894.

**Nou abonament
la
„GAZETA TRANSILVANIEI”
Cu 1 Octombrie 1894 st. v.**
se deschide nou abonament,
la care invităm pe toți amicii și
sprijinitorii fidele noastre.

Prețuri abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:
pe un an . . . . . 12 fl.
pe șase luni . . . . . 6 fl.
pe trei luni . . . . . 3 fl.

Pentru România și străinătate:
pe un an . . . . . 40 franci
pe șase luni . . . . . 20 „
pe trei luni . . . . . 10 „

**Abonamente la numerele cu data
de Duminecă:**

Pentru Austro-Ungaria:
pe un an . . . . . 2 fl.
pe șase luni . . . . . 1 fl.

Pentru România și străinătate:
pe un an . . . . . 8 franci
pe șase luni . . . . . 4 „

Abonarea se poate face mai ușor
prin mandate postale.

Administrațiunea
„Gazetei Transilvaniei”.

**In interesul învățământului
poporal.**

Brașov, 24 Septembrie v.
De-odată cu începerea toamnei,
s'a început și munca în câmpul
celui frumos al culturii și lumii.
Școlile s'au deschis, învățăm-
entul este în curgere și falnică
pleadă a dascălimei noastre din nou
și-a implântat plugul său de aur
în câmpul celui înțelenit al lu-
minării și redșteptării poporului
romănesc.

Fiă binecuvântată munca acesta,
căci ea este chezeșia fericirii, ea
este temelia viitorului națiunii nos-
tre! Decă au fost vre-odată tim-

pur, când viața și fericirea unui po-
por se fă atârătoare de cultura sa na-
țională, apoi sigur, că aceste tim-
pur au sosit pentru noi astăzi.
Vrăjmașii neamului românesc din-
tre Tisa și Carpați nu găsecă arme
mai veninoase, cu cari se se răs-
boiescă, decât săgețile îndreptate
în contra învățământului și culturii
noștre naționale, deorece bine știu
acești dușmani, că de-odată cu stin-
gerea culturii naționale, unui po-
por, se stinge și viața lui.

De aceea nu pte fi muncă mai
necesară și mai rodnică pentru noi,
decât munca, ce o vom desvolta
pe terenul culturii noastre națio-
nale. Mai întâiu e școla, acesta tre-
buie să aducă rdele sale și popo-
rului să vegheze cu ochi ageri asu-
pra ei. Nu ne mai putem mulțumi
cu puțin, școla trebuie să producă
rde mănose și școlarii au să dove-
descă în fiă-care an progrese în
adeveru simțite. Învățătorul, care
nu se simte în stare a-o face acesta,
mai bine să se retragă și să lase lo-
cul altuia, căci nu mai putem su-
teri să vedem învățătorii muncind
cu anii, fără ca școlarii eșiți de sub
mâna lor să scie măcar scrie și ceti.

Suntem și am fost întot-
deauna gata de a recunoște meritele
învățătorilor noștri bravi, der nu
mai puțin gata vom fi de a să-
cui fără cruțare pe cei ce mănăncă
inzadar pânea cea scumpă a po-
porului român. Dela învățătorii aște-
ptăm mult, pentru-că mult ne
costă și pe noi luptele, ce le purtam
pentru susținerea lor. De aceea nu
ne vom mulțumi să-i vedem im-
plinind numai formele, ci aștep-
tăm să-i vedem muncind cu iubire,
cu inimă și sinceritate pentru înflo-
rirea culturală a poporului.

Făcend ast-fel, fiă siguri în-
vățătorii noștri, că vor mări stima
și dragostea, ce-o avem față cu ei,
și nu le va lipsi recunoștința urma-
șilor și a neamului.

Der pe când le dicem acestea
la adresa învățătorilor, nu putem
lăsa neamintită nici marea răspon-
sabilitate, ce o au mai marii și in-
grijitorii școlilor noastre poporale și
cari, în prima liniă, sunt preoții și
protopopii. Avem atâtea exemple,
atâtea casuri, cari ne dovedesc în
modul celui mai puternic, că sta-
rea de înflorire, ori stagnațiune a
învățământului dintr'o parochiă ori
protopopiat și atârătoare numai și
numai dela zelul preotului și mai
mult încă al protopopului. Nimic
mai natural deci, decât să apelăm
la simțul de datorință al preoților
și mai ales al protopopilor
noștri, cărora chiamarea le impune
mai mult ca totu-deuna să-și întorcă
cu deosebit zel atențiunea asupra
școlilor. Ei sunt osia, în jurul
căror se invirte aparatul instruc-
țiunii noastre poporale din comune
și districte, pe ei fi apasă sarcina
răsponsabilității și dela ei este a se
aștepta aventarea și încurajarea în-
vățământului nostru poporal. Fiă
neajunsele cât de mari, fiă miseria
poporului cât de apăsătoare, espe-
riența ni-a dovedit, că zelul pro-
topopului scie să învingă toți unde
el este la înălțimea chiamării, cu
siguranță putem dice, că învățăm-
entul este în progres.

Și acum să ne întorcem la po-
por. Totu ce vrem pentru popor
vrem, der decă poporul însuși nu
va vré, atunci ce mai pte folosi
voința noastră? Căci ne felim la bu-
vul medicina, decă el nu vré s'o
primescă?

Este deră lucrul cel dintăiu,
ca poporul să înțelgă dorul su-
fletului nostru și să-și deschidă inima
la glasul păstorilor săi, căci pen-
tru a lui bine și înaintare grăim
noi. Să nu cruțe poporul nostru
jertfele, ce i se cer, căci fără de
jertfe nu se pte ajunge la isbendă.
Trebuie rēvnă adevărată, trebuie cu
mică cu mare să punem umărul

și să nu existe în sinul poporului
nostru suflet, care să nu sprijinescă
cu dragă inimă înaintarea tinerimei
noștre în cultura națională.

Crepa-va inima dușmanilor noș-
tri, când vor vedé carte romănească
în mâna plugarului, și sufletul nos-
tru se va umplé de bucurie, căci
cu ochii vom vedé mântuirea
noastră.

CRONICA POLITICĂ.

— 24 Septembrie.

În camera magnaților din Budapesta
s'a început Miercuri continuarea desba-
terilor asupra reformelor bisericesci-poli-
tice. De astă dată lupta parlamentară s'a
inceput cu nouă puteri atât din partea
guvernului, cât și din partea acelor bă-
bați cu durere de inimă pentru binele po-
porului, cari odată cu capul nu voesc să
vadă realizate nise reforme atât de pă-
gubitoare și păgâne. La ordinea zilei era
desbaterea asupra proiectului despre libe-
rului exercițiu religionar. La desbatere au
luat parte mai mulți bărbați ilustri din
cler. Între alții Prea Sfinția Sa episcopul de
Arad, Ioan Meșianu, care într'o temeinică
și frumoasă vorbire a combătut cu multă
putere acest fatal proiect. Episcopul
Meșianu dise între altele, că prin acest
proiect biserica română greco-orientală se
simte greu lovită în străvechile ei așeș-
minte chiar din partea statului și sub egida
autorității acestuia. Lucru firesc, că prin
acesta s'ar provoca nepăsarea de religiune și
o nefericită sdruccinare a bisericii, care
— ține pe lângă aceasta și lupta
contra necredinței. Pe lângă acesta proie-
ctul de sub întrebare ar sgudi din temelie
simțul religios a-lu credincioșilor, pe
care totu creștinul adevărat este dator
a-lu cresce și cultiva, chiar în interesul
societății și a-lu statului. Prea Sfinția Sa
spune apoi, că reformele bisericesci politice
nu trebuiesc niméri, și majoritatea popore-
lor creștine din patriă s'au declarat hotărât
în potriua lor prin adunări anume ținute în
acești sșop. — După aceea luă cuvântul
Prea Sfinția Sa episcopul de Caransebeș,

FOILETONULŪ „GAZ. TRANS.”

Tēra noastră.

Descriere poporală a Ardealului,
de
Silvestru Moldovanu.

3 (Urmare.)

Jos în vale dăm de alte locuri
însemnate. Ast-fel este satul Grădisce.
Elu este aședat în partea apusēnă a
Valei Hașegului, pe drumul, precum am
amintit, ce duce dela Pōrta de Feru la
Hașeg. Aici a fost odinioră capitala
Daciei, Sarmis-Egetusa, ér după cuprin-
derea Daciei s'a zidit un nou oraș pe
ruinele ei, Ulpia-Traiană, care în curēndu
deveni copitala Daciei și era numărată
între orașele de frunte ale mării împērății
romane. Ulpia-Traiană era oraș compoș.
Ruinele mărșelor ei zidiri se vedu până
ađi. La marginea de către resăritu a
Grădiscei se cunoșce încă forma (funda-
mentul) amfiteatrului, care era o zidire
mare și frumoasă pentru jocuri și lupte cu
animale sēlbatic. În jurul amfiteatrului

se înălțau palate frumoșe, din cari, precum
și din întăriturile orașului, sunt multe
remășite de zidiri, pivnițe etc. Printre ele
s'au aflat îngropate în pământ multe
lucruri de pe vremea Romanilor, precum
figuri de omeni din petră, (statue), cari
împodobiau casele și ulițele orașului, mosai-
curi, făcute din petră mărune, cari înfă-
șiau întēplări din bătrani, apoi bani
romani, cărămiđi, arme și alte lucruri.
Aceste tōte au fost duse pe la museele
din țeră și din străinătate, ér zidurile vechi
sunt acoperite cu muschiu și iarbă și
printre ele Românul grădiscēn, cântând
doine de jale, sēmēnă acum păpușoiu,
trăgend cu plugul brazde peste locuri,
unde odinioră a fost grāmădită atata
gloria strămoșescă!

Satul Grădisce este zidit și elu pe
o parte din ruinele Ulpiei-Traiane, ér spre
satul vecin, Ostrovul-Mare, se cunoșce
încă bine calea lui Traian și de ambele
ei laturi cimenterul fostului oraș de unde
s'au desgropat multe morminte romane.

În Grădisce se află scaunul unui
protopopiat român gr. cat., care se nu-
mesce protopopiatul Ulpiei-Traiane. De

acești protopopiat se țin 14 parochii
și mai multe filii, cu 11,920 de credincioși.

Altu loc însemnat este Densușul,
un sat aflat spre mēđă-nōpte dela
Grădisce, lângă părul de asemenea nu-
mire. Densușul este însemnat pentru
biserica s'a română. Ea este aședată pe o
colină, e de alcătuire ciudată și la tōtă
întēplarea fōrte veche. Biserica este jōsă
și mică; față de mărimea ei turnul este
fōrte înalt. Ea nu are coperiș cu scaun
de lemn, ci coperișul ilu formeză petrile
late, cari din lăuntru alcătuesc boltitur.
Turnul, care în sus devine totu mai sub-
țire, are juru împrejur trei rēnduri de
ferestri și pārcane. Lăuntru bisericii e
mică; cam din mijlocul ei se înălță
patru stēlpi, cari în sus, afară de boltitură
se împreună și ast-fel formeză și sprijinesc
turnul. Pe laturile acestor stēlpi se află
mai multe figuri și inscripții romane, dintre
cari unele abia se mai pot ceti, s'au rosu
de vechime. Inscriptiile aceste sunt făcute
în amintirea morților, asemenea acelor,
cari le săpăm noi pe petrile dela morm-
inte.

Cine a zidit biserica acesta și ce a

fost ea dela început, nu se scie. Unii
cred, că ar fi fost o criptă romană, în
care s'ar fi înmormentat omeni romani
mai de frunte. Inscriptiile de pe stēlpii
bisericii ne fac să credem acesta. Cu
vreme apoi cripta s'a prefăcut în biserică.
Alții susțin, că zidirea acesta ar fi fost
o biserică păgână, care mai târziu s'a
sfințit într'o biserică creștină. A treia pă-
re e, că biserica nu este de pe vremea
Romanilor, ci ea a fost zidită, ca biserică
română, prin vécul XIII, din petră roma-
ne, aduse cu deosebire dela Ulpia-Traiană.

Până acum nu se pte sci, care din
aceste părerii e cea adevărată, der ori
cum se fiă, aceea e sigur, că ea este una
dintre cele mai vechi biserici la noi în
țeră.

Cel mai însemnat loc în Valea
Hașegului este acum orașelul Hașeg, așe-
dat în colțul de mēđă-nōpte-rēsăritu al
șesului, lângă riulețul Hașegului, numit
și alu Farcadinului. Elu are 1852 de locui-
tori, cari sunt partea cea mai mare Ro-
mâni; între ei sunt mulți meseriași.

În Hașeg era mai înainte o stațiune
a stabului regimentului I român grănițer,

Nicolae Popea, care de asemenea, într-o puternică vorbire a combătut proiectul, ca pe unul, care va turbura pacea și liniștea poporului acestei țări. Proiectul va rupe legătura religioasă dintre popor și biserică. *Ast-felul de legi nu se pot aduce, decât în state despote;* ele nu pot aduce nici un folos statului, fiind-că desvață poporul de preot, de biserică și de credința în cele mai însemnate lucruri ale vieții sale. *Naționalitățile sunt forțe agitate,* dice cu drept cuvânt Frea Sfinția Sa. Și fiind-că biserică română gr. or. își vede atacată prin acest proiect baza ei de existență, ce va fi atunci, când dușmănia dinăuntru va izbucni tocmai într-un timp, *cândă asupra noastră se va descărca și vijorul din afară?* Au mai vorbit și alții pentru și contra proiectului, er în ședința de ieri s'a făcut votarea. Proiectul a fost primit numai cu un vot majoritate, din ceea ce se poate vedea, cât de mare este nemulțumirea cu nenorocita politică bisericească a guvernului. Votul acesta a fost stors cu puterea și el arată în modul cel mai vedit nepuțința celor dela cărmă.

Din Asia răsăritenă sosese soirul neliniștitore. Răsboiul dintre Japonesi și Chinesii, care la început nu prea supăra pe nime, a început să ia acum proporțiuni foarte serioase. Japonesi au bătut, în înțelesul strins al cuvântului, pe Chinesii și i-au scos din Coreea. Japonesi se pregătesc acum a merge contra orașului Peking, capitala marelui împărați chineze. În China din pricina aceste domnesce cea mai mare încercătură și turburare. După scirile cele mai noue Rusia și Franța voesc să trimită năi cu oștiri, pentru a-și apăra porturile și supușii. Totu cu această întrebare se ocupă acum și ministeriul nostru de esterne din Viena.

O pagină din istorie.

Diarul francez „La Verité” dela 27 Septembrie a. c. publică sub acest titlu o recenziune asupra opului d-lui V. A. Urechie, „L'alliance des Roumains et des Hongrois en 1859 contre L'Autriche”, despre care am mai vorbit și într-alt loc, și în care se descoperă fapte istorice de mare interes pentru toți, căi doresc să cunoască în ce constă multă bucinată „lealitate” și „cavalerismul” unguresc. Etă recenziunea:

Un Român, omu foarte distins, vechiu ministru, senator și președintele Ligei culturale române, d-lu V. A. Urechie, a publicat de curând un micu op, care ne desvălesce o parte încă necunoscută a istoriei contimporane. Autorul ne străpune în timpul luptei, ce Napoleon III a purtat contra Austriei. Elu ne inițiază în intrigele diplomației

imperiale în principatele dunărene, cari aveau tendința de-a ațîța o revoltă contra monarhiei austriace, pe care noi (Francesii) în Lombardia o atacăm fățiș. Cetind aceste pagine condensate și basate pe multe documente, în cari, în mijlocul atătoru amintiri, deflăză numele lui Kossuth, alu lui Garibaldi și alu lui Cavour, simțim ce drumu a parcurs lumea din vremea acestei epoche de revoluționarism romantic, care s'a stins în timpul criticu alu stărei sociale.

Dintr'un punctu de vedere specialu, — autorul este Român și are dreptu de a se pune în relief ca atare — această broșură a apărut tocmai la bunu timp, spre a servi ca epilogu la procesulu din Clușiu. Ea servece Ungurilor, în adevăr, ca unu testimoniu puțin favorabilu înaintea tribunalulu istoricu. Căci autorul, care dispune de documente nepublicate, ne arată același patriotism unguresc, care și azi este aplicat în prigonirea Românilor, ca o luptă de rasă, copleșind pe aceștia (pe Români) cu vorbe măgulitoare și chiar cu promisiuni, în timpul fericit, când dualismulu încă nu esista.

În primăvara anulu 1859, și chiar înainte de-a intra în Italia, împăratulu Napoleon credea de utilu a crea greutăți și încercături Austriei, spre a-o sili în modul ăsta de a-și împărți puterile și mijlocele. Kossuth i sugeră ideea de-a revolta Ungaria, care încă cu grăz își aducea aminte de evenimentele dela 1848. În înțelegere cu Cavour și cu refugiații din Turinu, dice d-nulu Urechie, se decise, ca aceștia să formeze o armată ungurescă în Italia, care să stea la dispoziția armatei franco-italiene. O altă armată, seu celu puțin bande revoluționare armate, să fiă de asemenea dispuse în principate, spre a susține revoluționea ungurescă și a erupe în momentul oportunu în Transilvania.

Dreptu vorbindu, nu se prea pune mare pondu pe armata formată la Turinu, der se credea, că trupele reunite din principate ar putea să dea foarte bunu rezultat.

Pentru a organiza acestu corp în Moldo-Valachia era, naturalu, de lipsă mai întâi consimțământulu principelui domnitoru. Napoleon III se obligă a-lu obține, și ordonă agentulu nostru diplomaticu din Iași, d-lui Victoru Place, de a-se face mijlocitoru între principele Cuza și între patrioții Unguri. În adevăr, fu semnată o primă convențiune în luna lui

Maiu 1859, câteva zile înainte de lupta dela Magenta. Lângă semnătura principelui se mai vedu figurându acelea ale generalulu Klapka (același, care în 1866 a înșelat Austria) și a contelui Teleki, pe alu căru nume și fisiognomie le-a întrebuintat Jules Verne pentru a scrie romanulu seu, Mathias Sandorf.

Acastă convențiune, care de altcum era destul de vagă și nu avea altu efect, decât de-a compromite pe prințulu Cuza, nu obțin în România consimțământulu patrioților inteligenți. Ei diceau, și încă cu dreptu cuvântu, că a apăra interesele revoluțiunei maghiare fără a obține pentru Români transilvăneni, frații lor de rasă, garanția, că opresiunea maghiară va înceta, ar fi a se înșela amarnicu.

D-lu I. Brătianu a mersu la Turinu și la Parisu, pentru ca să facă pe împăratulu și pe Cavour să înțeleagă, că o asemenea alianță, pe bazele adoptate, nu ar ave în România nici-odată concursulu opiniuni publice, necesaru pentru a provoca o mișcare revoluționară în afară, decât numai decă s'ar fi tratat de o alianță oficială cu două mari puteri contra Austriei. Kossuth se plânge în memoriile sale, că Brătianu s'a arătat ca inamicu încarnat alu Ungurilor, punându totul în mișcare, ca alianța, a cărei inițiativă a luat-o Klapka, să fiă zădărnicită.

La Maghiari egoismulu politicu merge până la sinceritate (!). Brătianu — după cum o probază acesta evenimentele — avea multă dreptate de a trece cu vederea astelul de proiecte, din cari rezultau favoruri numai pentru Unguri. Și decă el, I. Brătianu, nu a fost în stare de a ameliora situațiunea compatrioților sei din Transilvania, celu puțin a obținut, sub forma unei a doua convențiuni, promisiuni solemne cu privire la acesta și chiar declarații principiare, sub cari corifeii sovinișmulu maghiaru și-au pus semnătura.

Scotindu acestu documentu la ivelă a doua zi după procesulu dela Clușiu, d-lu Urechie arată publiculu european, că Ungurii atât de desu au sedus, din punctu de vedere cavalerescu, pe Români, încatu ei nu sunt cavaleri, decâtă când sunt călări pe cai, er nici de cum când au péa în mână.

Referitoru la alu doilea tratat, rezultatulu negociațiunilor lui I. Brătianu, încheiate sub influința presiunii morale a lui Napoleon III, d-lu Urechie ne sfătuesce de a-lu pune față în față cu Memorandulu,

pe care comitetulu naționalu din Transilvania l'a prezentat, acum doi ani, împăratulu Austriei și care a avut ca rezultat condamnarea bine cunoscută dela Clușiu. În acestu tratat se pot vedea aprobate prin însăși iscălitura lui Klapka și a intransigenților maghiari, acele revendicațiuni pe cari ministeriul din Pesta, care și dă numele de moderat, le-a urmărit 34 de ani mai târziu, ca avându caracteru rebelu și din cari transpiră crimă de lesa majestate. Și pentru ca ironia să fiă completă, voiam să dicu cinică, autorii Memorandulu sunt condamnați în 1894, în numele împăratulu, din partea urmașilor acelu omeni politici, cari în 1859 au semnatu o convențiune în contra împăratulu.

Punctele esențiale din această convențiune sunt următoarele:

1. Uitarea vechilor neînțelegeri și deplina împăcare între Sărbi, Români și Maghiari.

2. Aceleași drepturi, aceleași libertăți pentru toți locuitorii Ungariei, fără distincțiune de rasă și religione.

3. Autonomia comunelor și a comitatelor. La poporele mixte, în urma unei înțelegeri amicale, adoptarea limbei, care va conveni mai bine (ungară, sârbescă seu română).

4. Independența fiă-cărei națiuni în materiă de instrucțiune publică.

5. Trupele române să fiă organizate în modu de sine stătător și comandate în limba lor națională.

6. După răsboiu o adunare va fi convocată în Transilvania pentru a se delibera asupra uniunei administrative acestei provincii cu Ungaria; decă majoritatea va decide, că vechia administrațiune autonomă a Transilvaniei să fiă restabilită, Maghiarii nu se vor opune la acesta.

Convențiunea se termină cu aceste cuvinte: „Noi cu toți trebuie să ne inspirăm de principiile fraternității. Numai aceste principii ne pot conduce la scopulu nostru, care este Confederațiunea celor trei state Dunărene: Ungaria, Serbia și Moldo-Vlachia.”

Nimicu nu lipsea decă la acesta bună înțelegere, nici principiile, nici precisiunea, nici chiar sentimentulu Română numai ca această convențiune să între în vigore și ca conspirația în faptu să se întempe.

D-lu Urechie consacra paginile următoare pentru a ne arăta nereușita planulu conceput de Napoleon III în înțelegere cu Cavour, cu prințulu Cuza și cu refugiații din Turinu, planu, care a fost urmărit, încă nici azi nu se poate explica cum, chiar după încheierea păcii dela Villa franca.

er acum se află o școlă grănițară română bună, care se susține din fondurile grănițăresci. Aici se află scaunulu unui vicariat român gr. cat. de care se țin 26 de parochii, cu 16,115 de credincioși, și alu unui protopopiat român gr. or. de care se țin o parte din comunele de pe valea Streiului, comunele din Valea Hațegului și de pe Jiiuri, cu totul 45 de parochii, cu 34,640 de credincioși, apoi o școlă de stat ungurescă și mai multe deregătorii.

Hațegulu nu este așezat lângă calea ferată; stațiunea lui este la Sub-Cetate, în depărtare de 4 și 1/2 km., lângă Streiu. Streiulu, acestu riu frumos al țării Hațegului isvorește în munții Sebeșului. Pe cursulu seu superioru se estinde unu ținutu cu frumoșe partii de munte. Astfel este pe țărmulu seu stângu partea de stâncă Piatra-Șipotului, cu stânci fărimate și printre ele cu grupe resirate de arbori și căderi (cascade) de păraie, cari tôte amestecate în neorânduială, ne presintă o privire foarte frumoșă. Mai în jos valea lui se strîmtează, de amândou laturile se înalță păreți stâncoși, în cari pe țărmulu dreptu zărimu susu gura unei peșteri. În împreju-

rime mai sunt și alte locuri stâncoșe cu pesceri, precum la Ohaba Ponorului, la Federi la Ponorici etc.

La Petrosu Streiulu ese din deluri și spală marginea de méză-nópte-răsărită a Vălei Hațegului. De aici în jos elu este însoțit până la Murășu de calea ferată, ce vine din valea Jiiurilor preste Delul-Babei. Ținutul până pe la Puiu este muntos-stâncos. Ici-colo stânci de forme curioșe ne atrag privirea. Ast-fel este Măgura-Barului, cu stânci în formă de vechi ruine, apoi între altele o stâncă rotundă și singuratică din josu de Puiu. La Băiesci, care pentru forma ei se numesce stogulu Draculu. Privirea pe aici nu este mărginită de delurile, ce hotărăscu valea spre méză-zi, așa că numai ici-colea, pe câte o vale laterală, ni-se deschide privelice mai depărtată spre Retezat. Cu cătu înaintăm însu la vale, cu atât cerculu vederii ni-se lărgesc și pe la Sub-Cetate, unde am amintit, că se află stațiunea Hațegului, avem una din cele mai încântătoare priviri, cu deosebire de pe vârful stâncii Orlea. Privirea de aici ne pătrunde atât spre sudu în valea Hațegului și asupra Retezatului,

cătu și spre nordu, pe valea Streiului în josu. Pe Orlea se află unu turnu vechiu părăsit, pe care călătorulu îl zăresce din depărtare, ca pe o santinelă.

Elu este zidit din pétră de stâncă și astfel închegat, încatu se pare a fi crescut din pământu. Elu este rămas de pe vremea Dacilor și se numesce „Turnulu lui Vecel”, după numele lui Bicil, seu Bicul, care a fost unu fruntașu dacu și omu încreștat alu lui Decebalu.

Streiulu, după ce adună apa riulețelor din Valea Hațegului, curge spre méză-nópte, prin o vale lată, mărginită de deluri păduroșe, în simulu cărora se află multă pétră de feru.

În stânga între deluri se află, la satulu Silvașulu de susu, pe delulu Crucea Prislopului, o veche mănăstire românescă, întemeiată între anii 1560—1580 de ficalu Moise-Vodă, domnitorulu Munteniei, cu numele Safira, care se află înmormentată aici.

Acum mănăstirea este în stare decăpută, der odinioară a fost vestită, căci în véculu alu XVII-lea se afla în ea scaun

de episcopie, atârnatore de metropolia de Alba-Iulia.

Mai în jos lângă Streiu se află Călanulu, locu de scaldă cu isvóre calde; aceste au fost cunoscute și Romanilor și locul se numia „Ad aquas” (la ape). Ei au scobit aci într'o stâncă unu basinu (grópă) rotunju, în forma unei linguri, în lungime de 45 și în lățime de 30 urme, cu păreți cam de 18 urme de adânci. Forma lui se cunoșce și acum, precum și scoculu, tăiat în stâncă, care conduce din elu afară. În acestu basinu erau întocmite scaldele romane; în fundulu lui isvorește unu isvoru de apă caldă.

Vorba din bătrâni ne spune, că acestu basinu a fost făcut de o fată de uriaș într'o singură zi, pe când alte două surori ale ei au zidit totu în aceeași zi două cetăți: una cetatea Devei și cealaltă cetatea dela Uroi.

Scaldele de aci se află în depărtare de câțiva metri dela această stâncă, er scobitura, vechea scaldă română, este părăsită și se folosesc vara de topilă de cânepă.

La Călanu, pe locul vechiulu „Ad-

La aparență Napoleonu nu perduse speranța de a lucra în interesul politicii sale printr-o revoluțiune unghurică. Covor încă nu era omul, care să se mulțamească cu anexarea Lombardiei la Piemont. De ambele părți ale Alpilor, ochii omenilor de stat erau îndreptați spre nefericita Austriă. Încă nu se simțiau ferberile de pe marginile Rinului, cari în cel mai apropiat viitor aveau să izbucneasă.

Un agent diplomat francez, vicomtele de Lalande a fost chemat prin fir telegrafic dela Paris în Moldova, ca „ad latus” secretului ministrului Place, sub masca, că misiunea sa oficială ar fi, a face studii industriale și științifice. În realitate însă mai aflăm în anii 1860 și 1861, foarte încurcat în negociațiunile între Curtea Romană și refugiații din Franța și Italia, pentru a atâta o insurecțiune unghurică, (în principate) și de-a-o accelera.

Din acest moment, care inaugurează perioada executării, istoria acestui complot diplomatic devine confuză. Colonia unghurică din Turin perorază și nu lucră nimic. Compatrioții acestei colonii, *Contesa Teleky*, se plânge d-lui Lalande contra „acestoru domni, cari nu vorbesc unii cu alții, decât nebunii, și se înțeleg atâtu de puțin între ei.”

Din Moldova, unde supraveghia granița și aștepta arme, cari nu se seau, D-lu Lalande 'i răspunde, că în adevăr Ungurii nu se prea grăbesc, după cum ar trebui în atare casă să facă, de a asigura pe Români din Transilvania, conform convențiunii din 1859 și adăugă: „Nu cu csardaș-uri se poate scăpa patriei (Ce n'est pas avec des csardas qu'on sauve la Patrie) Ca întotdeauna diplomația franceză era rău informată. De altcum instrucțiunile îi lipseau. Ea aduna sciri puțin verosimile. La 6 Aprilie 1861, ministrul Victor Place scrie lui Lalande, că Garibaldi a debarcat de curând în Hertegovina. Se aștepta, să se afle numele lui în această afacere. În adevăr, Garibaldismul este, care transpiră din această intrigă, e de asemenea și Kossthismul, fratele său din Orient cu cortegiul său nespuse de mare de declamațiune, de agitațiune născute morțe, adevărata, caricatură a politicii și a războiului.

Tote acestea însă au rău un sfârșit destul de miserabil. Napoleon III se răci cu totul din cauza neunirii noilor săi aliați. Prințul Cuza creșu pe Unguri necapabili de a da o rezolvare acestei comedii și că el va fi persoana, care va căde

jertfă, decât Franța va înceta de a-lu sprijini și decât Austria se va întorci contra lui. Consulul general al Austriei la Iași, baronul Goedel Lannoy, se plânge tocmai acum cu voce tare, că principatele violăz datoritiile lor de țeri neutrale, permițându pe teritoriul lor trecerea contrabandei de război. Diplomații sunt certați între sine, patrioții unghuri continuă a vorbi multe și a nu face absolut nimic; Kossuth și Klapka sunt geloși unul pe altul și par a fi de acord numai asupra unui singur punct: a face, ca convențiunea din 1859, cu privire la garanțiile, ce s'au stipulat în favorul Românilor din Transilvania, să devie nulă.

Correspondența agenților diplomatici francezi dovedește din ce în ce mai multă această nereușită, și cuvântul care termină această corespondență ni-o dă o scrisoare a lui Victor Place către colegul său Lalande, datată din 28 Martie 1861: „În noutățile politice e mult de disu. Încă nu s'a ajuns la o pace formală, der se vorbește deja cu mult mai puțin de război, ca în anul trecut. Mi-s'a spus atâtu mie, cât și principelui, că ar fi bine să se dea contra-ordine pe totă linia.”

Din această intrigă, ale cărei rezultate politice sunt nule, nu a rămas decât amintirea măgulirilor, ce Ungurii au făcut odinioară Românilor, amintire, care este bine determinată în documentele d-lui Urechia. Mi-s'a părut interesant de a improspeta în memorie aceste lucruri, în momentul când cestiunea română începe a fi cunoscută Europei, și când ea face obiectul unei discuțiuni atâtu de vii și de agitate în delegațiunile Austriei.

Charles Loiseau.

Succesul Ungariei în politica externă.

Sub acest titlu „Pester Correspondenz” dela 5 l. c. publică un articol, pe care îl reproducem aci, și din care se poate vedea, că Maghiarii totu mai mult au început a trăi în credință, cum că guvernul României ar fi atâtu de slab, încât să asculte și să urmeze prescripțiile, ce i-se fac din Budapesta. E foarte regretabil lucru, când orecine poate și numai presupune, că un guvern ca cel din România, un guvern, care trebuie și are datorința săntă să respecte și să țină nepătată independența țerei sale, ar fi în stare să jöce după cum i-se flueră din o țera străină, din partea

unui guvern străin, cu care el nu are nici o legătură mai strinsă de prietenie și nu are să observe față cu acela nici o considerațiune, în ce privește politica sa internă.

„Pester Corresp.” dize următoarele:

În urma informațiilor oficiale, sosită în Viena pe cale diplomatică, se confirmă cele împărtășite de „Pest. Corr.” în săptămâna trecută, că adevărat guvernul român deja în faptă a luat măsuri de represivitate față cu uneltirile irredentiștilor români, cari atacă dreptul internațional al popoarelor.

Deci declarațiunile făcute față cu această cestiune în delegațiunea ungară, și aprobate și de ministrul de externe *Kálnoky*, au exercitat o astfel de influență, încât astăzi deja încep a eși la ivelă succesele practice-politice ale acțiunii diplomatice, făcută cu mijlocele cele mai pacifice. În acest înțeles este de a-se interpreta, ca un document de intențiune sincere ale guvernului român, și faptul, că ministrul român de culte, *Ionescu*, a luat măsuri aspre față cu agitatori daco-români, cari își făceau machinațiunile lor între studenții bucureșeni. În urma acestora deja acum s'a făcut un anumit număr de eliminări la universitatea din București (!?)

Totu astfel ministerul român de interne, în urma influenței ministrului de externe, *Lahovari*, în această cestiune, a împiedecat prin măsuri energice demonstrațiunile de stradă ale agitatorilor irredentiști, plănuit în București și în mai multe orașe din provincie. Deoarece prefectul poliției din București nu a dovedit destulă prevedere și energie, trebui să-și dea dimisiunea dorită din tote părțile.

Faptele aceste dovedesc: întâiu, succesul diplomatic pacific al delegațiunii ungare; al doilea, faptul incontestabil, că — după cum foarte corect declarase raportorul comisiunii delegațiunii pentru politica externă, d-lu Dr. Max Falk — contele *Kálnoky* nu numai că apără interesele monarhiei față cu România, ci apără și interesele și pretensiunile internaționale ale statului ungar, în înțelesul și conform dorinței delegațiunii ungare.

E de sperat, că guvernul român va merge acum în fine pe calea corectă apucată.

Magna petis Phaeton!

SCRIRILE ȚILEI.

— 24 Septembrie.

Procesul Memorandului. „Tribuna” de aci aduce scirea, că contra scrii publicate deja, judecarea d-lui *Septimiu Albini* în procesul Memorandului, conform unei înscirări primite mai în urmă dela tribunalul din Clușiu, se va ține în 9 Octomvrie

n. a. c. în sala tribunalului din Clușiu (palatul Bánffy).

—o—

Un non binefăcător al poporului român. Nu demult presa română a înregistrat imbucurătorea scire, că un Român bucovin, preotul *Cocărlă*, și-a dăruit averea pentru școla română. Acuma aflăm, că un alt Român brav din Bucovina și-a testat averea la morțe, care s'a întâmplat acum de curând, pentru scopuri naționale. Acesta este fostul consilier de tribunal, *Emilian Cozub*, din Rădăuți, despre care „Gaz. Buc.” scrie: După cum suntem informați reșosatul consilier *Emilian Cozub* a donat întregă sa avere mobilă și imobilă, care reprezintă o sumă însemnată, pentru scopuri filantropice naționale. Din venitul azei reșosatului are să se susțină o școlă pentru răspândirea și cultivarea muzicii naționale. Eredă universală este numită „Societatea pentru cultura și literatura poporului român din Bucovina.”

—o—

Laudă baritonistului Popovici! Cunoscutul artist român, baritonistul *Popovici* dela teatrul din Praga, astă văr luase parte, în urma invitației d-nei *Cosima Wagner*, la reprezentațiile teatrale din *Bayreuth*, unde seceră succese strălucite. Se vede, că și domni maghiari din Budapesta se îndrăgira de cântul lui, și directorul operei din Budapesta îi făcu d-lui *Popovici* ună ofertă de angajare. Artistul nostru însă refuză ofertul, dicend, că el nu un om cu minte nu poate pretinde, ca el, ca patriot cinstit român, se ia angajamentu la un institut de artă maghiară.

—o—

La procesele „Dreptății”. Cetim în „Dreptatea”: Eri s'era s'a inmanuat d-lui *Dr. V. Branisce* decisiunea tribunalului din *Timișoara*, ca juriu de presă, în sensul căruia se alătură actelor procesului „excepțiunea de competență” prezentată de avocatul acusatului în 2 Octomvrie tribunalului, er în meritul cauzei se va decide numai în decursul pertractărei finale, care se va începe în 11 Octomvrie. Acest decisi se va imana și d-lui avocat-apeărător *Ioan Nedelcu* din *Lugoș*.

—o—

Pictorul *N. Branț*, cunoscut oetitorilor noștri din succesele rar, ce le-a avut în străinătate, er în timpul din urmă la espositia de tablouri din București, s'a stabilit pentru mai multă timp în orașul nostru (*Strada Mihail Weiss* nr. 31). D-lu *Branț* a făcut studii îndelungate la *München*, *Roma* și *Paris*, unde s'a distins ca un pictor ales. După cum suntem informați, d-lu *Branț* lucră în prezent la un frumos tablou pentru viitoră espositia dela *Paris*. În acest scop a petrecut mai multă timp la *Zernesc*, unde a făcut mai multe studii de peisagii și de unde s'a reintors astăzi.

aquas” s'au aflat mai multe lucruri vechi de pe vremea Romanilor, precum petri cu inscripții romane, bani etc. O astfel de petra veche, cu inscripția (*Genio pagi aquensis* etc.) se află în altarul bisericii române din *Călan*.

În apropierea *Călanului*, pe hotarul satului vecin *Crișeni*, se află fonderia (turnătorea) de feră a societății brașovene de mine și cohuri, provădită cu mașinele cele mai noue și cu întocmiri mari minunate. Mașinele sunt puse în lucrare cu vapor și într-o zi se pot prelucra 900 de măgi de feră crudă. Ferul crud (petra ferosă) se scote din minele dela *Telinc* și se transportă la fonderia pe o cale ferată, făcută anume pentru acest scop. Aici se pregătesc din feră vrsat felurite ocieete, precum cuptoare, instrumente etc. și se produce și oțel.

Streiul se varsă în *Mureș* din jos de *Simeria*, în fața *Uroiului*. Pe șerul lui se află cale ferată și un bun drum de țera; pe vremea Romanilor asemenea a fost construită de-a lungul văii lui o cale romană, care trecea *Mureșul* pe la *Uroi*.

Așa se crede, că *Streiul* este riul, în alvia căruia s'ar fi ascuns *Decebal* comorile. În cărțile bătrâne se află scris, că *Decebal*, temându-și comorile de *Romani*, le-a ascuns într-o grăpă cu boltitură, săpată în fundul alviei *Streiului*, peste care a lăsat să curgă apa. Despre lucrul acesta, afară de *Decebal* n'a sciut niminenea, decât un singur om, în care regele avea mare încredere; el se numea *Bicilis* sau *Biculus*, stăpânul turnului de pe vârful *Orlei*. Să scrie apoi mai departe, că după ce *Decebal* a fost învins și s'a ucis pe sine, *Bicil* sau *Vecel* ar fi vândut lui *Traian* secretul și astfel comorile au fi fost scose din ascunșul riului. Încât este adevărat acest lucru, nu se poate sci, der este fapt cunoscut, că pe vremea reginei *Isabela*, la *Sântă-Măria de Petra*, dela *Călan* preste *Streiu*, un pescar român a dat pe șermul *Streiului* sub un arbore resturnat din rădăcină, de o boltitură și în ea de o mare multime de galbani străvechi. Pote să fi fost o rămășiță din comorile ascunse ale lui *Decebal*.

Spre apus dela valea *Streiului* curge

un alt riuleț și se varsă în *Mureș* din sus de *Deva*. Este riulețul *Cerna*, care își are isvorul afund în munții *Cernei*, înspre marea *Ardelului*. În valea lui se află așezată, în arătul *Călanului* de lângă *Streiu*, orașelul *Hunedora*, vestit cu deosebite pentru cetatea lui.

Din valurile micului riuleț al *Zlascilor*, în locul unde el se varsă în *Cerna*, se naltă cu păreți prețioși o puternică stâncă, care poartă de vechi pe vârful său frumoasă cetate a *Hunedorei*, zidită în parte mare înainte de acesta cu mai bine de patru vechi (1452) de către *Ionu Huniade*. Ea este cea mai frumoasă dintre tote cetățile noastre, cari nu sunt încă ruinate. Când ne apropiem de *Hunedora*, din depărtare zărim turnurile și turnulețele ei, de formă și mărime deosebită, cari se înaltă jur împrejur și par a fi crescute din stâncă, apoi fereștrile și foșorele, împodobite cu frumoșe ciopliri de lemn, cari îi dau o înfașare, de se pare, că este o cetate de ține din povesci. Turnurile sunt de forme deosebite: unul e rotund, altul în patru se mai multe unghiuri, unul are coperiș mic și lătareț, altul e cu vrf ascuțit

etc. Ele sunt de obicei împreunate între olaltă prin foșore sau galerii. Unul din turnuri, aflător mai la o parte, se numește *Neboisa*, care pe limba slavonă însemnă „nu te teme”; er cel mai puternic se chiamă „*Buzdugan*”.

Intrarea în cetate se face peste apa *Zlaști*, pe un pod așezat pe stâlpi de petra. Curtea cetății este mică (la 920—60 metri) și petrișul pe care călcăm, este însăși petra stâncii. La o parte se află o fântână foarte adâncă. Cetatea are mai multe sale mari și pompoșe. Dintre aceste cea mai însemnată este „sala cavalerilor”, în care se țineau adunări. Ea are lungime de 15 stângini și e de 3 stângini de naltă; boltiturile ei mărețe, împodobite cu însemnele familiei *Huniade* etc., sunt proptite de două șiruri (colone) de marmură, cari merg de-a lungul ei. Pe păreții acestei sale, se spune, că se aflau portretele lui *Ionu Huniade*, a mamei lui în vestiminte românești, precum și ale altor stăpâni de mai târziu ai cetății.

Istoricul unghuresc *Alecs. Szilagyi* descrie astfel cetatea:

„În *Ardel* și *Ungaria* sunt multe

Privitorii la adunarea învățătorilor români din districtul Brașovului, ce se va ține la 26, 27 și 28 Septembrie în comuna Feldiara, suntem rugați a anunța, că serviciul divin (s. liturgiă) se va începe la 7 ore dimineața, iar nu la 9, după cum s'a anunțat în programă. La liturgiă și la oficierea parastasului va cânta corul plugarilor români din Feldiara, care luni seara, în 26 Septembrie v., va da și un concert, după care va urma petrece cu joc. Acesta se aduce la cunoștință d-ilor învățători și publicului românesc peste tot, cu rugarea, de-a lua parte în număr cât mai mare.

—o—
Învățătorii bătutii. Lui „Kolozsvar“ i se scrie, că învățătorul școlii comunale ungurești din Borgo-Prundu a fost într-una din serile trecute foarte rău bătut. Cine va i-a bombardat ferestrele cu petrii, i-a spart geamurile, i-a rupt perdelele și ramele dela ferestre. Învățătorul a luat pistolul și a puscat prin ferestră, dărind fiind intunecat, n'a putut nici vedea, nici nimeri pe nimeni. În fine a eșit afară cu scopul, ca să meargă după gendarmi, dar atunci cine va îl lovi cu o piatră, încât o cădu jos, apoi îl băt drăvăn. Fapturile sunt necunoscute. — Foile ungurești iau în apărare pe învățătorul bătut și arată mare dragoste față cu el. Trebuie că este o uneltă a Ungurilor, căci altfel nu ne putem explica această dragoste.

—o—
Pentru meseriași. La comitetul Asociației pentru spriginirea învățătorilor și sodalilor rom. din Brașov, sunt de împărțit câte-va ajutoare. Petenții, *cevi din Brașov*, să-și adreseze petițiile până la 14 Octombrie vice-președintelui Asociației, alăturându cartea de sârăciă și de familie.

—o—
Recolta cafelei în Brasilia. Dacă se vor realiza prevederile pentru Septembrie, recolta cafelei la Rio și la Santos se va urca pentru campania actuală la 2, 173,000 saci, cifră, care nu s'a vădit atinsă nici odată. Cu toate acestea cafelele sunt în urcare, și se importa continuu la Havre. Este de îndoită, cu toate acestea, că acest import se menține față cu marile sosiri, cari au început să inunde piețele Europei.

—o—
Liferare. În biroul camerei comerciale din Brașov se pot ceti escierile de oferte ale direcțiilor căilor ferate din Clușiu, Mișcolț și Agram, pentru liferare de diferite materiale, precum și a le ministerului de comerț pentru liferare de stâlpi telegrafici de lemn.

—o—
Musica militară va da mâne (Duminică) un concert în otel „Europa“.

—o—
Căștigul principal al loteriei esopției din Lemberg este de 60,000 fl.,

cari se plătesc imediat numai cu 10%, scădemânt. Atragem atențiunea on. cetitorii, că tragerea va fi irevocabilă la 16 Octombrie.

Visitațiune canonică.

Săptămâna trecută Escelența Sa Metropolitul Mironu Romanul a făcut o visitațiune canonică în tractul Făgărașului, unde a sfințit biserica din Șinca nouă, și în tractul Branului, unde a sfințit biserica din Șirnea. În călătoria, Escelența Sa a fost însoțit de d-lu archimandrit și vicar-archiep. Dr. Ilarionu Pușcariu, d-nii P. Cosma, M. Voileanu, Dr. R. Roșca și alții.

Afară de comunele Șirnea și Șinca nouă, Escelenței Sale i s'au făcut din partea poporului român mar primiri în tot decursul călătoriei. La gara dela Avrigu, Escelența Sa fu întâmpinat de protopopul tractual, preoții locali și lume multă de popor îmbrăcat srbătoresc; protopopul îl salută printr-un frumos discurs, corul învățătoresc intonă imnul „Intru mulți ani stăpâne“, iar poporul erupse în sgomotoase urări de „să trăiască“. Asemeni primiri i s'au făcut Escelenței Sale la gara din Porumbacu, Arpașu etc. La Viștea, unde fu întâmpinat de lume foarte multă, Escelența Sa a fost salutată printr-un discurs rostit de preotul N. Borzea.

Mai imposantă a fost primirea dela Făgăraș, unde fu binevenat la gară printr-un discurs avântat, rostit de protopopul Danu. Urmat de un convoiu de peste 60 trăsuri, Escelența Sa fu condus la reședința protopopescă, unde rămase peste nopte. În ziua următoare se oficiă în biserica gr. or. din Făgăraș un serviciu divin solemn, la care pontifică însuși Metropolitul. La finea serviciului, Escelența Sa rosti o cuvântare, în care își exprimă bucuria, că se află în mijlocul unui popor, care în toate timpurile, sub toate încercările, dă Escelența Sa, „a rămas nestrămutat în credința bisericeii sale, în iubirea de neamul său și de țera sa“. Aceste virtuți le recomandă cu stăruință Escelența Sa poporului, ca să le păstreze neștirbite, „ca cea mai scumpă moștenire rămase dela părinți“.

După serviciul divin, Escelența Sa făcu vizită vicarului român gr. cat. Basiliu Rațiu și protonotarului Ioan Turcu, iar după acesta Escelența Sa dete audiențe mai multor fruntași și deputațiuni, cari veniseră să-l bineveniteze. În numele comitetului și parohienilor fu salutată de d-lu protonotar Turcu, printr-un frumos discurs. După prânz înaltul ospe plecă, însoțit de un banderiu de călăreți, spre Șinca-nouă, unde urmă altă primire nu mai puțin caldă.

Tot așa asemenea a fost întâmpinată

Escelența Sa și în tractul Branului, unde pe la gâr mai pretutindenea îi eșiră spre întâmpinare mulțime de credincioși în frunte cu conducătorii lor.

Sântire de biserică.

Sălagiu, Septembrie 1894.

Poporul român, care prin stările ticaloșe politice dela noi, este delaturat de pe terenul politic, nu încetă de a-și desvolta activitatea sa pe terenul cultural și bisericesc, sciind bine, că biserica și religiunea i-a împrumutat taria sufletească, potențată până la eroism, spre a pute învinge greutățile trecutului; biserica i-a conservat comorile prețioșe: religiunea, limba, virtuțile străbune și numele de Român, și le-a transpus urmașilor ca moștenire sântă din neam în neam, spre a le păstra. Rodele activității, desvolate pe terenul bisericesc ale poporului român din Sălagiu, sunt bisericile ridicate din nou și corespunzătoare măriei lui Dumnezeu, în locul celor vechi, zidite de strămoși, cari gemeau în lanțurile iobăgiei.

O astfel de biserică s'a zidit în comuna Tigău, sântită la 2 Septembrie n. c. La sântirea ei a pontificat Revds. D-nu Olimpiu Barboloviciu, vicarul Silvaniei, de față fiind preoții și învățătorii tractuali și mulțime mare de popor (cam la 3000 omeni), cari veneau cu prapor și în cântări. La finea serviciului, Rev. d-nu vicar, eșind afară din biserică, ca să potă fi ascultat de mulțime, a ținut o vorbire foarte frumoasă poporului, arătându, cari sunt datorințele poporului față de religiune și față de biserică și școla română, și că ce chiamare sântă are școla întru luminarea și regenerarea poporului român, dăr această chiamare numai așa o va pute implini, decât școla va rămâne românească și confesională, deore-ce așa este de strinsă legătura între școla și biserica română, încât una fără de alta nu potă sta, și când ar căde una, ar apune și cealaltă. A îndemnat, în fine, poporul, ca să potă mai mare grijă de școlele sale, pentru a căror bunăstare și înflorire să nu cruțe ori ce jertfă.

După sântire a urmat un pânz comun la casa preotului local.

O nouă operă a M. Sale Reginei României.

Cetim în „Constituționalul“ din București:

I. P. S. Metropolitul Primat al României a adus cu sine dela Sinaia evanghelia scrisă de însăși mâna Suveranei României pe timpul, cât a fost în străinătate, operă destinată a fi podobă frumosului monument din Curtea de Argeș.

Acestă evanghelia, lucrare unică în

felul ei, prin măestria caligrafică și mulțimea nenumărată a figurilor de diferite feluri, executate de pișoa Suverană, după cele mai perfecte regule de desemnă, va fi espusă după câte-va zile în biserica Sf. Mitropolii din București, spre a se vedea de public.

Admirațiunea, ce cuprinde pe privitorii la vederea acestei opere, face ca să respectăm cu cea mai adencă sinceritate pe artista și poeta Suverană, care nu a uitat nici pe patul durerilor, scumpul nostru monument edificat de Neago Basarab.

După ce această grandioasă lucrare va fi vădită un timp ore-care de public, va fi dusă de însăși măiastra scriitoare și depusă în biserica lui Neago, pentru a se păstra aci, ca un valoros document pentru eternitate, și pentru ca succesorii noștri să-și aducă aminte de această pișoa regină.

Sciri telegrafice.

Budapesta, 6 Octombrie. În ședința de astăzi a delegațiunilor s'au primit toate preliminarele de buget.

Paris, 6 Octombrie. La bursă s'a lătit astăzi fama despre o agravare a stărei sanitare a Țarului.

Colonia, 6 Octombrie. Diarul „Kölnische Zeitung“ anunță din Petersburg, că de patru zile lipsesc ori și ce raport oficial despre starea Țarului.

Berlin, 6 Octombrie. Diarul „Lokalanzeiger“ pretinde a sci, că Țarul a fost din nou lovit de apoplexiă. În mod oficial însă nu s'a făcut nimic cunoscut despre o agravare a stărei sanitare a Țarului.

Viena, 6 Octombrie. În ministerul de esterne nu se potă căpăta nici o deslușire asupra failor referitoare la starea Țarului. Diarul „Neues Wiener Tagblatt“, anunță, că Țarul cu întreaga familie va merge la Corfu.

Pojun, 6 Octombrie. Er s'a constituit partidul central catolic.

Postu de învățore.

Pentru ocuparea postului de învățore la școla de fete confes. gr. cat. română din Șomcuta-mare, se escrie concurs până în 21 Octombrie n. c., când va fi alegerea.

Emolumentele sunt: a) 300 fl., cari se vor plăti în rate lunare anticipative, din casa școlei; b) 40 fl. pentru quartir; c) 40 fl. pentru lemne de foc, din cari este a se încălzi și școla; d) 20 fl. bani de cancelaria.

Dela concurențe se potesce: estrad matriculară, prin care să se adeverească, că e română, și atestat despre calificațiune

cețării, zidite mai nainte sau mai târziu decât cetatea Hunedorei; unele o întrec în mărime, altele pot să fi mai frumoșe decât ea, dăr nicăiri nu este modul de zidire (arhitectura) fermecător în așa armonie cu natura (caracterul) împrejurimii, ca aici. Peste zidiri se înalță turnuri mai mici și mai mari, cari desmembră în mod viciu masa acelor; la picioarele turnurilor se află șanțuri, sale și balcone (foșore,) cu coperișe mai joșe sau mai nalte, după cum le-au adus în decursul vécurilor launele proprietarilor; turnul cel mare, văpsit în mai multe colorii, apoi ferestrele în stil gotic, puternicele bastione, unghiuri și cotituri, lumină și umbră, colorile și liniamentele, toate aceste dau întregului un farmec nespūs. Cetatea este încungurată cu deluri romantice și când sórele, ce apune, își trimite asupra ei cele din urmă rașe, toate se împreună în un tablou poetic încântător.

Cetatea acesta n'a fost menită de fortărăță, ci mai mult, ca loc de repaos al stăpânului ei; ea a fost zidită de către Ionu Huniade, și anume, partea aceea a ei unde se află sala cavalerilor. Proprietarii

de mai târziu, precum fiul lui Ionu Huniade, regele Mateiu Corvinul, prințul Betlen ș. a. au zidit celelalte părți și turnuri ale ei.

Acum ea este proprietatea statului. În cursul vremilor a fost de mai multe ori bătută de dușmani și în mai multe rânduri a cădută pradă focului; în zilele noastre statul o repară, voindu să o restaureze precum a fost odinioară în timpurile ei de strălucire.

„Ionu Huniade a fost omul cel mai viteț al timpului său. Pe vremea lui Turcii erau foarte puternici și amenințau cu cutropire Ardelul și Ungaria. Dăr în Huniade și-au aflat omul, căci elu adunându-și oște, băt cumplit în mai multe rânduri pe Turci, precum în Ardelu la Sântu-Imbru și la Pôrta de Feru. Prin aceste și alte învingeri elu băgă mare spaime în taberile turcesci și se făcu așa de vestit, încât fu ales de guvernator al Țerii-Unguresci, iar fiul său Mateiu Corvinu Huniade a fost ales de rege.

„Acest bărbat mare a fost Român. Apriat nu se scie, că de unde se trage elu; scriitorii vechi ne spun, că familia

lui e română și a fost înrudită cu familia boeresci din Muntenia, și numai în timpurile noastre se încercă unii să arate, că Huniade ar fi fost Ungur. Despre origina lui sunt mai multe tradiții, între cari și tradiția neadeverată, că elu ar fi fost fiul din flori al regelui Sigismund. Acesta a fost făurită inadinsu de dușmanii lui Huniade. Originea română a lui se dovedește și prin aceea, că urmașii Huniadesci trăiesc și acum în satul Zăican, la Pôrta de Feru și acestia sunt Români.*)

Tradiția cea mai lătită în jurul Hunedorei este următoarea:

Mama lui Ionu Huniade Corvinul se dice, că a fost Elisabeta Mărginenă, din Teliuc, o femeie de o frumșe deosebită**)

*) Veđi Emke, Uti Kalauz Magyarosz. Erdelyi r. 1891 pag. 173. — Curatorul primar al bisericeii grec. cat. din Zăican se numește Ionu Huniade. (Sem. clerului episc. Lugoșului, pag. 103.)

**) Portretul ei s'a aflat odinioară în sala cavalerilor din cetatea Hunedorei; ea era îmbrăcată în un frumos port românesc, cu coșocul în spate și șoșul ei o ținea cu o mână pe după cap. Un om rău a nimicit mai târziu acest portret.

Tatalu său a fost un nobil român, al cărui nume în tradiția nu se pomenește dăr se scie, că s'a numit Voicu. Elu și-a căștigat diploma de nobil prin vitejie ostășească, și unii dice, că ar fi fost din Hunedora, alții din Cincișiu, un sat vecin cu Teliucul. Voicu vădend odată pe ténă și frumoșă Elisabeta, a îndrăgit-o, dăr înainte de-a o lua de soț, a trebuit să plece pe mai multă vreme la oște. La plecare elu făgădui Elisabetei, că o va lua de soț și îi dădu un inel în semn, ca la reîntorcere își va ține făgăduiala. Până a fost dus Voicu Elisabeta, care rămăsese în stare bine-cuvântată, a născut un băiat, pe Ionu Huniade. Odată mergend ea la Hunedora, cu băiatul în brațe, și pe drum fiindu-i sete, a pus băiatul jos în drum și ca să nu plângă i-a dat inelul tatălui său, al lui Voicu, să se joce cu elu, iar ea s'a coborât la riu, ca să bea apă. Într-aceea un corb, atrad de lucirea inelului, s'a repezit la băiat și a răpit inelul din mâinile lui. Luvaetele băiatului și ale Elisabetei, un om care tocmai sosise acolo cu arcu în mână segetă corbul și elu pică jos cu inelul

în sensul legilor în vigoare, — eventualul despre serviciul de până acum.

Cererile sunt a se adresa subscri-sului presidiu până în ziua alegerii.

Somcuta-mare, 1 Octomvru 1894.
(Nagy-Somkut)

Ioan Sărbu, Eliă Popă,
secr. sen. școlar, not. sen. școlar.

Literatură.

În editura librăriei *Socecu & Comp.* din București (Calea Victoriei 21) a apărut „Noțiunile de Istoria limbii și literaturii românești, conformă programei oficiale pentru învățământul secundar și special, alcătuită de Gh. Adamescu, profesor”. Formată 8° de 299 pag., tipar compres. Prețul 3 lei 50 bani.

Isprăvile lui Păcală, epopeă populară în 24 de cânturi de P. Dulfu. — Acesta este titlul unei elegante broșuri, ce a apărut de vânzare în București la librăria *Socecu* și la librăria *Sfetea*, precum și la toate librăriile principale din România. Prețul 3 lei 50 bani. Broșura e voluminoasă, are 256 pag. cu un număr însemnat de ilustrații. Cu deosebire pentru bibliotecile populare, noul opus al d-lui P. Dulfu, cunoscut între cei mai buni scriitori ai noștri, va forma o lectură din cele mai plăcute.

Sfatul părintesc.

Înțeleptul Solomon din legea veche dice: „Cel ce lucră pământul, acela se va sătura și stogulul i-se va redica în sus”. Eră preotul nostru ne învață: „Lucră și vei fi om.”

Și unul și altul, nu-i ce dice, o nimerese tare bine; căci e lucru curat, ca lumina soarelui, că omul nu scapă la avere, la putere, la vață și trecere în lume, decât cu munca; pe când pe cel leneș îl cuprinde sărăcia și nevoia din toate părțile.

Munca e virtute, lenea e păcat.

Să lucrăm dără cu toții din răsuner.

Țăranul se-și pădăscă cu totă inima, lucrul câmpului. Tote se și-le face la timp. Când e de arat, se are, când e de sămănat, se samene, când e de prășit, se prășescă, când e de secerat, se secere. Nică un lucru se nu-lă lase de ață pe mâne și nică la un lucru se nu se lase pe tănjală; căci nu pôte sci, ce și va fi ziua de mâne.

Nu mai țăranul cel harnic e stupid de tôte. De cauți în ariă, are; de cauți în grajd, are; de cauți în casă, are; de cauți în pod, are; de cauți în hambar, are: încotro își aruncă ochii veți, că e plin ca stupul, de tôte cele.

Țăranul cel harnic nu ise mai gătesce lucrul; de n'are ce lucra la gos-

podăria lui, se duce și lucră la altă, ba țăranul cel cu minte mai face încă și alta, el se deprinde încă și la câte un meșug, bună-ora la rotăria, la covălia, la ciobotăria, la jococăria, la coșărcăria, la botnăria, la curelăria, ori la altă ce-va, și când nu mai are ce lucra în țarină, ori pe lângă casă, ia frumușel ori barda, ori sula, ori acul, ori ciocanul la mână și lucră, lucră și la vreme rea, eră banul îi totu cade în mână, ba de aici, ba de acolo și ba pe una, ba pe alta. Așa o duce el bine și nu se mai căinează nică nu se mai scarpină în cap, că cum își va prinde cea nevoiă ori cea nevoiă; el nu mai scie de vreme grele.

Apoi țăranul cel harnic umblă și găsece de lucru nu numai în satul lui, ci și ori și unde în ținutul și în țera lui, și n'are nevoiă să cutriere țeri străine. Să cutrieră tu țeri străine și să fi folosită cu cutrieratul tău, trebuie să ai cap, să ai carte, și să scii limbă, avându încă și purtări bune, dice un confrate al nostru dela „Deșteptarea” din Cernăuți. după care publicăm aceste prea înțelepte sfaturi.

Preotul nostru dice: „Lucră și vei fi om”, eră eu așa mai adauge, câtu de partea noastră țărănescă și așa mai dice: „Lucră tot-una, lucră bine și cu cap, și apoi lasă decă nu vei prinde la putere, vedându cu ochii”. Așa casa îți va fi sătulă și vita grasă.

Dără cu mâne și cu cap nu numai țăranul nostru, ci și meșugarul nostru. Care adecă s'a apucat la sulă, sula se o ție bine în mână; care s'a apucat la geal, gealul se lă ție bine în mână. Cine ție bine în mână gealul, ciocanul, sula ori altă meșug, ce-lă pörtă, acela nu o duce rău, lui lucrul nu i-se sfărșesece și banul îi totu intră în pungă; la densulă tragă toți și-lă grămădescă cu lucru din tôte părțile, sciindu-lă meșteru bun și de cuvânt.

Care ție însă în mână sula ori ciocanul numai de mătura și umblându cu minciuna, nu stă de meșug, acela piere de fôme. Apoi vai de steaua meșugărilor acelor, ce au ajuns la atăta cu bicișnicia lor, de apucă ban înaintea dela întreprindători și arhitecți, ori pe la jidan cu dușeni, *acea sedă în robia fără capetă*.

Să ție minte însă meșugarii noștri și aceea, că cum țăranii noștri în ziua de ață fără de carte nu plătescă o cępă frântă, așa nu-să mai de Dómne ajută nică ei. Ori ce meșugăru, ca se-și pörtă purta meșugul bine și cu cap și se de-a înainte, trebuie să scie numai decătu carte; el din timp în timp trebuie să cetescă cărți și gazete, ca să vadă, cum mai scriu ele de meșugul lui și unde are vânzare bună marfa lui.

Căci se scie dără, că ciobotarul cel harnic și vestit nu-și vinde ciobotele numai în țergul lui, ci le duce și în alte

țerguri și în alte țeri, de le vinde, și încă cu preț mai bun. Bună-ora ciobotarii din Viena își vëndă marfa lor nu numai în Viena, ci și aiurea. Ei și-o vëndă mai ales în țera unghurească, apoi în Serbia, în România, în Bulgaria, în Turcia și în alte țeri. În România și-o vëndă ei mai-că cu preț doindit, ca în Viena. Ei vëndă în Viena o păreche de papuci cu 5 fl.; totu pe acea păreche de papuci, decă o vëndă în București ori în Iași, iau ei 8 fl.

Dără trebuie să scimă cu toții, că acei meșugari, ce-și vëndă marfa așa de cu preț, nu-să căpaci, ci meșteri, cole, de frunte și nu-și bată capul cu alte cele decătu cu meșugul lor....

Meșugarii noștri pe căți îi avem, afară de aceea, că nu au destulă carte și nu și-au învățat meșugul cu temei, mai au și altă scădere; ei n'au parole la purtat meșugul. Las-că omul cruțătoru scapă cu vremea și la parole, încătu nu mai trebuie să i-se închine nimăru, dără mai este și altă cale de dobândit paraua, ce-ți trebuie la cumpărat material, ori la altă ce-va. Meșugarii noștri se se ia după pilda străinilor, se se întovărășescă adecă toți căți sunt într'unu țergu seu într'unu ținut și se-și facă o societate bănescă, căreia îi dică bancă. La banca aceea a lor se pue fiă-care meșugăru pe lună numai câte 25 cruceri, va se dică, pe an numai câte 3 fl.; așa decă voru pune ei într'unu țergu seu într'unu ținut numai 100 de inși, apoi voru avé în banca lor în anul întâiu tocmai 300 fl. Ecă, o parte mare din suma asta o voru și puté da, și anume câte 30 până 40 fl. cu dobândă între olaltă, ca se-și prindă nevoile! Dără punându în totu anul fiă-care membru al societății totu câte 3 fl. și intrându în casa societății și cametele de pe banii împrumutați, cu timp suma banilor societății va cresce și meșugarii părăși la societate își voru avé de unde cuprinde nevoile tare bine, fără ca se se mai ducă și se facă datorii cu camete mari pe la cei cămătari nemdură.

Mai este încă o smintelă mare la meșugarii noștri; ei adecă însurându-se, nu alegă, ci iau și unghure și nemțice, cu cari apoi nu se înțeleg în căsătorie și au traiu rău în casă; unul trage „hăisa”, celălalt trage „ceala” și nu-i Dómne ajută între dinși. Pe lângă aceea unghurele sunt femeii îngămfate și-și porecescă bărbații cu cuvintele cele mai prôte. Așa bărbaților li-se face viața amară, și de supărare ușor dându-se la beția, nu mai stau de meșugul lor, ci risipescă și ceea ce au. De aceea dică, *Românul se ia numai Româncă*, decă vré se aibă tiena în casă, rămăi om de omenie și cu rânduială și decă vré, ca copiii se vorbescă românește, ca și dînsul și se nu-i ciripescă în limba unghurească ori nemțescă; e adecă regulă, că în care casă mama e unghurească, copiii vorbescă toți numai unghurește, într'acești

chipu ne scade nu numai națiunea, dără și legea; căci pe lângă cea unghurească și nemțice își ține numai sărbătorile ei și nu-și mai bate capul și cu sărbătorile noastre. Așa bărbatul român uită și de s. iconă la nascerea Domnului, adecă la Crăciun și de cruce la boboteză; lui nu-i mai pasă de mai vine preotul la sărbători pela casa lui; va se dică, așa un bărbat se înstrăinează cu lui. Și ecă, acestu totă casa lui de nemul lui și de legea luera e fôrte păcătosu.

Banca de școlă.

(Fine.)

Acesta ar fi cerințele mai însemnate de luat în considerare la construirea viitorilor bănci școlare și ast-fel sunt înocmte băncile-pulpitru mai sus amintite. O bancă-pulpitru pentru patru șolari costă cam 8 fl.

Avantagile băncilor-pulpitru sunt tocmai acelea, care le-am constatată, că lipsesc băncilor actuale dela noi și anume:

1) Din punctu de vedere *higienic*, ele sunt înocmte ast-fel, că școlarii potu sedé și sta în ele comod în ori-ce poziție cerută în școlă, nu genază nică una din părțile esterne seu interne ale corpului și ast-fel apără pe șolaru de ori care din bólele mai sus amintite cauzate prin folosirea băncilor actuale.

2) Din considerațiunii *disciplinare*, băncile pulpitru au efecte admirabile. Practicabilitatea lor dă învățatorului înlesnirea de a aședa pe șolar în bancă cum voiesce. Ele se potu aședa în formă de amfiteatru, lucru ce ajută învățatorului fôrte multu la supraveghiere, er' școlarii urmărescă mai bine explicațiile învățatorului.

Afară de acestea prin rădămitorele singulare mai au și avantajul acela disciplinar, că-i silescă a sta fiă-care la locul lor fără a se totu muta de colo, celo, fără a se totu împinge unul pe altul, recvisitele și hainele și le potu ține curate ș. a.

3) Din punctu de vedere *didactic*, copiii sedându în băncile-pulpitru nu-și potu așa lesne șopti unul altuia, se potu deprinde la regulă, la rânduială, la curățenia, fiindu fiă-care în parte răspundător de locul seu și de partea băncii, care aparține lui, și ast-fel dedau pre șolaru la obligațiunea individuală cea atăt de însemnată în viața omenescă.

4) Băncile-pulpitru sunt corespondătoare și din punctu de vedere *technic*, fiindu construite solidu din material tare după rezultatele și

în cioc. Pentru aceea, dice tradiția, este însemnul familiei Huniade (și după acesta și alu comitatului Hunedorei) un corb cu inelul în cioc, er Iónu Huniade își luă și numele de Corvinu.

Acastă tradiție se povestesece și în alte forme. Se spune adecă între altele, că Voicu ar fi venit din Muntenia în Ardél și cu alți cincă inși, soți de ai sei, au pus începutul satului de acum Cinciși, (unguresce și pe mapele militare: Csolnagos) care dela cei „cincă inși” își are numele seu. Și într'advăr România din mai multe sate în spre munții dela Cinciși se numescă „munteni”, și ei susțină, că strămoșii lor au venit odinioră din Muntenia pe aceste locuri. Se povestesece apoi, că odată Voicu, dimpreună cu Elisabeta și cu micul prunc Iónu, au mers în Muntenia, ca se-și cerceteze rudeniile rămase acolo și pe cale, în pasul Vulcanu, voindu se-și facă foc și adunându găteje, părăniți au lăsat băiatul singur, dându-i de jucăria inelul de logodnă, și atunci l'a răpit corbul și însuși tatăl lui Iónu, Voicu, a săgetat pasărea.

Biserica română gr. or. din Cinciși și

cea din Teliuc este zidită de Elisabeta și poporul crede, că ea ar fi înormentată în biserica din Teliuc.

Altă lucru de însemnată este la Hunedóra fonderia de feră a statului, cu cohuri și turnătoare de feră, cu mașini etc. Ea a fost înființată la anul 1884 și se află spre meșă-dela cetate. Ferul crud se aduce din minele de feră dela Ghelar, er cărbunii de lemn trebuincioși se aduc dela Vadul Dobrei, din pădurile aflătoare pe la isvorele Cernei. Atăt ferul, cât și cărbunii se transportă pe o cale ferată, cu șine de sirmă grosă. Acastă cale de sirmă merge dela fonderia la Ghelar și de aici la Vadul-Dobrii și este de 31 chilom. de lungă. Șinele de sirmă sunt aședate pe stâlpi, cam asemenea celor dela simele de telegraf și e o plăcere a privi cum trec vagónele încărcate cu cărbuni, seu pără ferosă peste câmpii și prăpăstii primejdioase la fonderia și de aici înderētu, ca se fiă încărcate din nou.

Hunedóra are 3087 de locuitori, dintre cari trei părți sunt Români, er ceilalți sunt Nemți și Unguri. Aici se află mai multe deregătorii, între cari este direc-

țiunea fonderiei, oficiul de forestiere (pădurăria) și de domini (a moșilor statului) etc, apoi o mănăstire papistașă (franciscan). Dela Hunedóra pe valea Cernei în jos duce o cale ferată în valea Mureșului, la Simeria, unde se împreună cu calea ferată de pe Mureș.

Printre delurile păduroase, alcătuite în parte mare din stânci vâroșe ce se rămurescă spre apus dela Hunedóra, se află mai multe văi romantice, precum valea dela Govașdia, unde înainte de 1884 era o fonderie a statului, apoi sunt în mai multe locuri peșteri cu stalactiți (din picături de apă), precum la Runcu, apoi în valea Pătaului, la Nandru etc. în unele din aceste s'au găsit oșe de animale străvechi, apoi în pădurea dela Buitur, un sat în valea Cernei, lângă Hunedóra, precum și mai departe la Lăpușul de sus, se află mulțime de melci de mare (conchilii) petrificați.

În Țera-Hațegului locuitorii sunt în parte covârșitoare Români; numărul Ungurilor și Nemților, față de mulțimea cea mare a Românilor, este cu totul neînsemnat. ¹⁾

„Pe drumul prin Pôrta de feră spre lăuntrul Ardélului, — scrie un călătoru strein ²⁾ — pôte omul să călătorească o jumătate de și, fără ca se dea de ceva unghureșcu, afară de publicațiunile oficiose. Omenii, cu cari călătorul vine cu deosebire în atingere, birtași, neguțatori, fabricanți, băeși ni-se presintă după portul și limba lor, ca Nemți: încolo totul pörtă caracteru exclusiv românesc ³⁾”

²⁾ Dr. W. Lauser, Ein Herbstaussflug nach Siebenbürgen. Viena, 1886.

Cam așa este acesta în întregă Țera Hațegului.

Între Români din țera Hațegului se află, în cele mai multe comune, nobili (nemeși), în unele câte 2—3 familii, în altele mai mulți, ba sunt comune ai căror locuitori sunt toți nemeși.

Strămoșii acestora au devenit no-

¹⁾ În cercul pretorial al Hunedorei sunt 54 comune, cu 20,346 locuitori, dintre cari 18,459 sunt Români; în cercul Hațegului sunt 67 de comune, cu 37,940 loc., dintre cari 35,831 Români; cercul Pui are 28 de comune, cu 14,622 loc., dintre cari 13,761 Români. (Helységnévtár, edat de oficiul statistic r. u. 1892).

cerințele cele mai noue ale tehnicii moderne.

5) Din punctul de vedere economic însă s'ar părea, că nu au nici un avantaj față de cele actuale, fiindu cu mult mai scumpe de cât acestea. Dacă luăm în considerare însă avantajele cele multe ce le au băncile-pulpitru față de scăderile enorme ale celor actuale, atunci trebuie să închidem ochii, să băgăm mâna în punga și să-le procurăm. Apoi ce-e mai bun, oricine știe că e și mai scump. Nu-ți vinde nimeni un cal bun în prețul unui globan deșălat. Der' chiar și în realitate nu vin mai scumpe, căci acestea fiindu mai solide lucrate și țin mai mult ca celelalte. Școlarii în acestea și cruță hainele, recvisitele și mai pre susu de tôte sănătatea și asigură într'un mod cu mult mai înlesnicușu progresul la învățatură. Dacă socotim tôte acestea la un loc, apoi aflăm, că și din punctul de vedere economic ele sunt mai eftine ca cele de față, precum ori-ce lucru bun și plătesc tot-d'auna mai bine prețul său mai mare, față de cel rău și cu preț mic. Și apoi ore nu e mai scump aceea ce vatămă sănătatea și împedecă dezvoltarea corpului, a minții și a inimii copilului, decâtu aceea ce le promovază pe acestea?

6) În fine băncile-pulpitru corespund în mod adminabil și din considerațiun estetice, pentru-că ele fiindu formate și întocmite din linii mai frumoșe și mai armonioșe decâtu băncile în usă, contribuesc foarte mult la educațiunea ochiului. Și ore de ce n'amă cere forme armonioșe și frumoșe dela cele dintăiu obiecte, ce le vedu școlarii dîlnicu în școlă, mai alesu atunci, când scim, că prin satele noastre nu putem supune privirii și atențiunei elevilor noștri monumente remarcabile, lucruri de artă, care să contribuie la întregirea culturai elevului din punctul de vedere esteticu.

Acestea sunt pe scurtu avantegele cele mari ce le au băncile-pulpitru față de cele în usă la noi.

Li se bagă vină băncilor-pulpitru și mai alesu celor individuale, că reclamă prea multu locu în școlă, der' locul mai multu nu-lă reclamă băncile acestea, ci igiena, disciplina și didactica și împotriva acestora numai un nebuș se opune. Și unui mortu dăm 2—3 coți de pământu, pentru-ce amă disputa acesti câți-va coți de aeru unui viu?

bil parte în urma vechei instituțiun militare, în înțelesul căreia o parte din locuitorii erau obligați la arme, ca să apere cetățile și fortărețele, ce se aflau aici; parte au fostu ridicăți la rangul de nobili pentru faptele vitejesci în războiele contra Turcilor, cu deosebire pe vremea Hunișilor. Mulți din acesti nobili, în cursul vremilor, s'au ungrisat, alții însă și-au păstrat legea și limba strămoșescă și sunt și azi Români, der' precum odinoră au avut unele drepturi deosebite, așa se deosebesc și acum la portu de foștii iobagi, de ar fi și numai 2—3 familii într'un sat.

Ocupațiunea de frunte a Românilor din Țera Hațegului este lucrarea câmpului și în parte crescerea vitelor. Pe lângă acesta însă în multe ținuturi omeni se mai cuprind și cu alte lucruri. Er' în privința portului aflăm o varietate foarte mare, după cum dăce un scriitor: „dela portul bastrad secuescu, până la portul legionarului lui Traianu, cămașă lungă până din jos de genunchi și opinci cu oble mai alesu roșii, înfășurate pe pulpă în susu până la pōla cămășii“.

(Va urma).

Mai rămâne să mai amintescu acum ceva și despre punerea în aplicare a acestor principii mai susu pomenite, despre introducerea noului sistem de bănci în școlile noastre. În împrejurările actuale, veți bine, că e foarte greu a le introduce pe cele noue, der' tendința noastră și a celor chiamați să fiă aceea, ca ori unde se fac bănci noue, ori unde se zidesce seu se adaptează o școlă nouă, să se ia în considerare introducerea băncilor-pulpitru.

În urma acestora încheiu cu cuvintele eminentului dascalu alu Românilor V. A. Urechii:

„Biserica fără de altar, icone, untu-de-lemn s. a. nu se poate face, și nici școlă fără casă anume, fără aparate corespunzătoare și fără anume învățători!“

„Liturgia nu se face cu bragă. Dați școlii cultu ei ca și bisericii, căci în școlă se dospesce, se fasonază inima, care va ave a primi la altarul străbun, corpul lui Isus!“

„Noi scriem pentru cei ce voiescu cu sinceritate a afla cele ce nu știu seu știu rău.“

I. Darin.

O nouă țară producătoare de cereale.

Diarele financiare din Parisu ne aduc seirea, că mai mulți agricultori englesi cu capitaluri foarte importante s'au organizat a exploata provincia Kilkuya situată în posesiunile britanice din Africa orientală. Această regiune, dăcă numitele diare, presintă condițiuni foarte favorabile pentru o muncă agricolă identică cu cea europeană. La Londra s'au primitu deja eșantioane de grâu și de orz, cari au fostu declarate ca având o calitate cu totul superioară. Actualmente se proiectează construirea unui micu drum de feru, care să înlesnescă comunicațiua cu marea și cu Europa. Peste doi sau trei ani acestu drum de feru va fi gata.

Englezii estimază, că noua țară, care se va deda la cultura cerealelor, va da ea singură o producțiune egală aceleia, ce se obține de la tôte posesiunile Africane la un loc.

Agricultorii noștri trebuie să se prepare a lupta și cu această nouă țară. După grăul Indiilor, alu Australiei, alu Argentinei, etă acum, că trebuie să luptăm și în contra grăurilor din Africa englesă.

Numărul vitelor în Anglia.

Ministrul agriculturai din Anglia publică fiă-care anu la începutul lui Iunie unu tablou de numărul vitelor din întregu regatul. Acestu recensământu, comparat cu anii precedenți, este foarte instructiv, căci arată nu numai sporul seu scăderea din fiă-care anu, der' ne previne de consecințele unei împușinări continue.

Etă pentru cei 3 ani din urmă:

	1892	1893	1894
Boi . . .	6.944.783	6.700.679	6.347.113
Oi . . .	28.734.704	27.208.334	25.281.500
Porci . .	2.137.859	2.113.530	2.490.026.

Din acestu tablou rezultă, că numărul boilor și oilor se micșorază din anu în anu. Acestă micșorare este de 8.6% pentru boi în comparațiune cu anul 1892, și 10% pentru oi.

Această împușinare este foarte mare într'un intervalu de 2 ani; și este departe de a fi compensată prin procentul în plusu de 11.8%, rezultatul la porci.

Ceea ce este însă mai caracteristic și totu d'odată mai îngrijitoru pentru această țară, este faptul, că în aceeași perioadă cultura grăului s'a micșorat cu 13%, er' aceea a pășunilor s'a mărit cu 8%. Cu tôte că se crează pășuni în fiă-care anu, totuși numărul vitelor scade, ceea ce nu poate constitui unu progresu.

Mănăstirea risipită.

Colo susu la mănăstire
Sub stejarul rămurat
Unu părinte în psaltire
Cetea versul minunat:

„Cui ce lumea urdi
Mii de ani îi pară o zi.“

Er' prin arbori deodată
Dulce cântec răsună,
Păsărică minunată
Pintre crengi cântându sarea,
Și părintele uimitu
P'ală ei cântec a pornit.

Și sburându din ramă în ramuri
Pasărea se totu ducea,
Și lăsându pasliri și chamuri
Sântu'n urmă-i se ținea,
Și s'a dus, s'a dus, s'a dus,
Până'n codri a apus.

Der odată-i vine'n minte
Mănăstirea c'a lăsatu,
Și'ntorcându sântul părinte
Ce-a vădutu, s'a minunat:
Unde-a fostu locașul sântu
Era ierbă și pământu.

Mai era numai stejarul,
Ce părea, că-l cunoscea,
Elu vedându venind drumarul
Vărful linu își clătina,
Și din frunze linu șoptind
Părea ca i-ar fi vorbindu.

Uimitu sântul stă pe urmă
Și-i părea cum ar' visa,
Er' din vale după turmă
Unu moșneagu încetu suia.
Elu îl cercă întrebându
Despre-alu mănăstirii rându.

Și uimitu moșnegu'n sine
La părinte se uita,
Căci din vorbele bătrane
Multe nu le înțelegea.
Der aflându ce'n urmă vrea
Moșul ast-fel îi grăia:

„Fostă cândva, spunea moșul,
Mănăstire-ai cu sânti,
Aașisem din strămoșul,
Er' strămoșul din părinti,
Der cei din locașul sântu
Prea iubiau negrul pământu.“

„Cu puterea ei luase
Dela bieții vechi moșneni
Totu pământul, ce-l scăpase
De Căpcăni și Agarenii;
Pentru-acesta cel de susu
La osendă grea i-a pus.“

„A trimis pe Sântu Ilie
Cu cumplitu-i biciu de focu
Și'ntro nopte de urgiă
Sfărimându a ștersu din locu,
Pentru'a noastre suferinți,
Mănăstire și părinti.“

„Dintre toți unul scăpase,
Singur sântu între nesfinți,
Elu mereu pe frați certase
Pentru-a' noastre suferinți,
Și din cărți le totu spunea
Grea osendă, că-și făcea.“

„În cea zi de risipire
Venind sânta Minunea
Cu-alu ei viersu de mântuire
Prin păduri l'ademenia,
Și s'a dus, s'a dus, s'a dus,
Până'n codri mi-a apus.“

Atunci sântul înțelese,
Că prin raiu elu a umblat
Și ani sute se scurses
Decându elu a fostu plecat;
Der prin raiu câtu a trăit
Nici unu frate n'a zărit.

Și o pară luminosă
Se nălță de unde sta,
Și cenușă țerinosă
Unde-a fostu elu rămănea,
Er' moșnegul se mira
Făcea cruci și se nchina.

Aronu Densușianu.

Femeia în Japonia.

Femeia în Japonia se bucură de o mare considerațiune. Istoria împărăteselor arată până la ce punctu femeia este respectată în Japonia. Ast-fel, deși în principu puterea supremă n'aparține decâtu bărbaților, cu tôte astea, când în circumstanțe particulare, o împărătesă dă probe de calități cerute pentru șefii de stat, nobili și samurași (răsboinicii), nu se codesc a-i conferi titlul și prerogativele de mikadessa și a i se supune cu același devotamentu, ca omului celui mai energicu. Unei mikadessa, Djingo-Kogau, se datoresce prima cucerire a Coreei de către Japonia, cu puțin înainte de era creștină.

Poporul japonesu, care compară frumusețea cu rațele bine-făcătoare ale sōrelui, consideră femeia ca bijuteria cea mai prețioasă a omului, și nu neglijă nimic pentru a-i înalța valoarea și strălucirea. Religiunea, filosofia, literile, artele, știința lumii, aceea a menagiului: femeia japonesă trebuie să cunoscă tôte aceste lucruri; trebuie, ca ea să posedă atātu valoarea morală pentru interiorul seu, câtu și strălucirea și seducțiunea pentru relațiunile sociale prea frînse, ce e chemată a avea. La tôte aceste branșe de fundamentală educațiune națională, s'a adăogat în acești din urmă ani studiul limbilor vii, mai cu sēmă franceză și englesă, a istoriei, geografiei, cusătură, bucătăria, în fine totu ce formază bagajul științific alu tinerilor fete europene. Resultă unu surmenagiu, de care micile japonesse suferă mult și căruia va trebui de sigur să se aducă unu remediu în curându.

Numărul și importanța datorilor sociale ale femeii japonesse, mai cu sēmă a datorilor sale de stăpână a casei, o întârziă în generalu de-a lua o parte prea activă în educațiunea fiicei sale. Ea supra-veghiază și dirige numai, și cea mai mare sarcină o are doica. Această părăsesce rar copilul, pe care l'a alăptat; câte o dată ea l'ă servește în tōtă viața, der mai multu ca amică devotată, decâtu ca servitor; ast-fel ea este confidenta cea mai intimă și companiōna cea mai credincioasă.

Afecțiunea copilului pentru părinți sei nu este micșorată pentru acesta, pe câtă vreme cea dintăiu și cea mai sântă datoriă a dădacei este, de a învăța pe copil respectul tatălui și alu mamei.

Deși supusă regulor generale ale moralei lui Buddha și Confucius, viața tinerei fete se petrece prea veselă și relativu prea liberă între studiu și plăcerile de tôte felurile, pe cari le tolerază dulcele moralizatori (der nu ușore, cum nisce observatorii superficiali au dīs-o) ale Japoniei.

Fără a avea independența poate esagerată a tinerei Americane, Japonesa are mai multă latitudine, decâtu tinera fată din Franca. Ast-fel ea primesce pe amicele sale și merge la ele, ea se duce la templu, la teatru, la ceainăria chiar (unu fel de cafea), der tot-déuna însoțită de dădaca seu de o altă femeie de confiență; ea poate chiar, câte odată, în prezența dădacei seu a mumi sale, să primescă tineri din familia sa, precum de es. veri, etc., der nu merge niciodată la dēșii și mai cu sēmă nu trebuie să iasă în societatea lor, decâtu din urmă regulă fiindu aplicabilă chiar logoditilor și însuraților.

După cum tinera europeană are pianul seu, Japonesa are Koto, unu fel de harpă seu gitară mai puțin sgomotosă, însă de unu sunet mai armonios și mai expresiv ca pianul.

Der ocupațiunea favorită a Japonesei este poesia. Mlădierea, sonoritatea și bogăția estemă a limbei se pretază de minunat la facerea versurilor.

Cochetăria Japoneselor nu are părchi, decâtu în a Francesilor. Acestă nu e decâtu rezultatul necontenitei lor griji de a place. „Tōtă lumea trebuie să mōră dăce o poesiă a celebrei princese Komatchi nu de mōrte trebuie să se tēmă o femeie ci de perderea frumuseței“.

Parfumiștii japonesi posedă o mulțime de rețete. Unul din produsele lor cele mai stranii pentru occidentali este de si

culorea întrebunțată pentru a înegriții. Este adevărat, că un șir de dinți albi într'un roșu viu al buzelor este un lucru prea gustat și în Japonia: și perlele negre au asemenea farmec lor. Afară de asta nu înegresc dinții tău cu ocazia unei mari ceremonii; stă podobă este exclusiv rezervată feilor măritate, ca un semn distinctiv.

Tinerele fete japoneze, ori-ce ar dice arul Confucius, sunt consultate când vorbe de a-și alege mirele.

Câtă pentru dăstre, Japoneseii nu cută acestă obicei imorală. Se ocupă cu mai multă de calitățile intelectuale, precum și corporale; pietatea filială este mai cu semă forte căutată, ca cea mare garanțis a virtuților conjugale.

In general, bărbatul trebuie să asigure subsistența femeii sale; séu, decât să sêracă amândoi, ei lucrăză împreună pentru a trăi. Dér după cum o tînără fată că pôte lua un bărbat bogat, un bărbat sêracă pôte asemenea lua o femeie, care are mai mulți ban, ca dânsul; amândoi scuză și justifică totul.

MULTEȘI DE TOATE

Cănele primă-ministrului.

Primă-ministrului englez, lordului Rosebery, îi placă multă câni. Călătorul acum căți-va ani de la Liverpool la Berlin, s'a întâmplat, că cănele séu faimă, Mutton, care îl însoțea peste tot, a cădută de pe vapor în mare și s'a se îneca.

"D-le căpitan", strigă lordul despetit, "opresce vaporul". Căpitanul însă răspunde, că numai atunci e permis să oprescă vaporul, decât cade vre-un om în apă.

"Acésta se pôte întâmpla, numai decât" zise Rosebery, sărind în mare.

Căpitanul a fost silită acum a opri vaporul și lordul împreună cu cănele au fost scoși pe bord, după ce se ară bine.

Un mijloc universal de scos dăte, care curăță ori și ce pată din haine fără să observa, că au fost păte; cu deosebire sezonul de veră, când se pörtă haine ușore și schise, acestă mijloc este o neapărată trebuință. Mijlocul acesta a fost inventat de curând de un Englez și este tot-odată forte eficient. O bucată, care ajunge pe un timp mai îndelungat, costă numai 20 cr. Acestă mijloc este săpunul curățită pete ală lui Rose, având o rosă, care are de contravențis; săpunul fără acestă marcă e falsificat. Săpunul acesta se pôte cumpăra de la farmacia, prăvălii mai principale de droguerie, întrușuri, băcării. En gros cum și cu bucată, se găsește în vre o localitate nu este depou, trimite A. A. Iuliu, deponat generă în Cincbiserici (Fünfchen) pentru preț de 25 cr. bucată, trimisă înco cu poșta. Depozit la Brașov: Alfred Bauer, I. L. & A. Hesshaimer, Carl Harth. — Brașov: Farmacia I. M. Molnar. Făgăraș: H. Schul, Ioan Novak. Budapesta: Neruda Nándor. Iaș: Iuliu; Fogolyán István; Orăștie: farmacia Rad; Deva: farmacia Kupkay Geza; Timișoara: Mayer Franz, Weisz Mayer, drogușii.

Calendarul săptămănei.
SEPTMBRE. are 30 zile. RĂPCIUNE.

Zile	Călend. Iul. v.	Călend. Gregor.
25	C. marș. Euf.	7 Iustin Aug.
26	† S. Ioan Evan.	8 Brigita
27	S. m. Calistru	9 Dionisiu
28	C. par. Charist.	10 Gedeon
29	C. p. Ciriac	11 Emilian
30	M. Gregoriu	12 Maximilian
1	S. apost. A.	13 Coloman

Cursul la bursa din Viena.
Din 5 Octomvre 1894.

Benta ung. de aur 4%	121.50
Benta de corone ung. 4%	96.45
Apr. căil. fer. ung. în aur 4 1/2%	126.80
Apr. căil. fer. ung. în argint 4 1/2%	101.50
Oblig. căil. ter. ung. de ost. I. emis.	125.50
Bonuri rurale ungare	96.—
Bonuri rurale croate-slavone	96.50
Aprum. ung. cu premii	152.25
Losuri pentru reg. Tisei și Segedin.	142.—
Benta de hărte austr.	98.90
Benta de argint austr.	98.90
Benta de aur austr.	123.10

Losuri din 1860 . . . . . 147.75

Acții de-ale Băncei austro-ungară . 1033.—

Acții de-ale Băncei ung. de credit. . 464.75

Acții de-ale Băncei austr. de credit. 370.—

Napoleonori 9.89

Mărci imp. ger. 60.95

London (lire sterlinge). 124.15

Rente de corone austr. 97.90

Cursul pieței Brașov.
Din 6 Octomvre 1894.

Banonote rom. Cump.	9.81	Vënd.	9.83
Argint român. Cump.	9.75	Vënd.	9.80
Napoleon-d'ori Cump.	9.86	Vënd.	—
Galbeni Cump.	5.85	Vënd.	—
Ruble rusești Cump.	132.50	Vënd.	—
Mărci germane Cump.	60.45	Vënd.	—
Lire turcesc Cump.	11.10	Vënd.	—
Soris. fonc. Albina 5%	100.75	Vënd.	101.75

Prețurile cerealeor din piața Brașov.
Din 5 Octom re st. n. 1894

Măsură sau greutatea	Calitatea.	Valutaa trioa.	
		fl.	cr.
1 H. - L.	Grâu (cel mai frumos)	5	20
"	" (mijlociu)	4	80
"	" (mai slab)	4	50
"	Grâu mestecat	3	60
"	Săcară (frumôsă)	3	40
"	" (mijlociă)	3	—
"	Orză (frumos)	3	40
"	" (mijlociu)	3	—
"	Ovășă (frumos)	2	—
"	" (mijlociu)	—	—
"	Cucuruză	4	70
"	Mălaiu	5	—
"	Mazere	5	50
"	Linte	7	—
"	Fasole	5	—
"	Sămēntă de in	10	—
"	Sămēntă de cânepă	4	50
"	Cartofi	—	90
"	Măzeriche	—	—
1 kilă	Carnea de vită	—	48
"	Carnea de porc	—	52
"	Carnea de berbec	—	34
"	Său de vită prăpștă	23	—
100 kil.	Său de vită topit	33	—

Bursa de București
din 3 Octom. n. 1894.

Valori	De-banda	Scad. cup.	Cu ban gata
Rentă română perpetua 1875	5%	Apr.-Oct.	101.—
Rentă amortisabilă	5%	"	99.—
" (Impr. 1892)	5%	Ian.-Iul.	97 1/2
" din 1893	5%	"	97 1/2
" 1894 int. 6 mil.	5%	Apr.-Oct.	82 3/4
" (Imp. de 32 1/2 mil.)	4%	Ian.-Iulie	84 3/4
" (Imp. de 50 mil.)	4%	"	85 1/8
" (Im. de 274 m. 1890)	4%	"	84 1/8
" (Im. de 45 m. 1891)	4%	"	—
" C. F. R. (Conv. Schuldverschreibung)	5%	"	—
Oblig. de Stată (Conv. rurale)	6%	Mai.-Nov.	100 1/2
Oblig. Casei Pensunilor fr. 300	10	"	270.—
Oblig. comunei București 1883	5%	Ian.-Iul.	85 1/4
" " " " " " " "	5%	Mai.-Nov.	—
" " " " " " " "	5%	Ian.-Dec.	—
" " " " " " " "	5%	Mai.-Nov.	83 1/4
Scrisuri fonciare rurale	5%	Ian.-Iulie	87 1/2
" " urbane București	6%	"	93 1/2
" " " " " " " "	5%	"	81 3/4
" " " " " " " "	5%	"	74 1/4
Oblig. Soc. de basalt artificială	6%	"	95.—
Banca Rom. ult. div. fr. 12.81	500	150 v.	—
Banca Națion. ult. div. 36.—	500	intr. v.	1480.
Banca agricolă	500	150 v.	133.—
Dacia-România ult. div. 35 lei	200	intr. v.	334.—
Naționala de asig. ult. div. 43 lei	250	"	400.—
Soc. Bazalt. Artif. ult. div. lei 80	250	"	390.—
Soc. Rom. de Constr. ult. div. 151	250	"	105.—
Soc. Rom. de Hărte ult.	100	"	—
"Patria" Soc. de asig. ult. d. 4 lei	100	"	105.—
Soc. rom. de petrol 1 em. u. d. 0	2000	"	—
" " " " " " " " " "	2000	"	—
Soc. de fur. militare u. d. 60 lei	300	"	—
"Bistrița" soc. p. f. hărții 30 . /	1000	"	1100.
Societ. p. const. de Tramways	200	"	—
20 franci aur			20.04

SCOMPTURİ:

Banca naț. a Rom.	7%	Paris	2 1/2%
Avansuri pe efecte	8%	Petersburg	4 1/2%
Casa de Depuneri	7 1/2%	Berlin	3%
Londra	2%	Belgia	3%
Viena	4%	Elveția	3%

Têrgul de rimători din Steinbruch.
La 1 Octomvre n. 1894

Starea rimătorilor a fostă de 182.503 capete, la 2 Octomvre au intrat 1772 capete și au eșit 1619 rămânând la 3 Octom. un număr de 182.656 capete.

Se notăză marfa: ungerescă veche grea dela 40.— or. până la 40 1/2 cr. marfa ungerescă tineră grea dela 42.— or. până la 42 1/2 cr., demijloc dela 43.— or. până la 43 1/2 cr. ușoră dela 46.— or. până la 47 1/2 cr.

Marfa tărânesă grea dela 40.— până la 40 1/2 or. de mijloc dela 42.— cr.

până la 42 1/2 or. ușoră dela 46.— or. până la 47. cr.

Marfa de România grea dela — cr. până la —. — cr. transito mijlociă grea, dela —. — cr. până la —. — cr. înșe transito ușoră dela —. — cr. până la —. — cr. transito dtto țeposă grea dela —. — cr. până la —. — cr. transito mijlociă dela —. — cr. până la —. — cr.

Marfa sêrbescă grea dela 42 — cr. până la 42 1/2 or. Transito, mijlociă grea dela 42.— or. până la 42 1/2 or. transito ușoră dela 41.— cr. până la 42 1/2 or.

Porcii îngrășați de ună ană dela —. — cr. până la — or., îngrășați cu cucuruz dela — cr. până la — or. Cântăriți la gară cu 4.— or. la până — cr.

Cursul losurilor private
din 3 Oct. 1894

	cump.	vinde.
Basilica	930	9.70
Credită	196.50	197.—
Clary 40 fl. m. c.	57.50	58.50
Navig. pe Dunăre	140.—	141.—
Insruck	27.25	28.25
Krakau	26.50	27.25
Laibach	24.75	26.25
Buda	60.—	61.50
Palffy	57.—	58.—
Crucea roșie austr.	17.30	18.—
do unğ.	12.—	12.50
do ital.	12.—	13.25
Rudolf	24.—	25.—
Salm	69.50	70.—
Salzburg	27.50	28.—
St. Genois	71.50	72.50
Stanislaw	46.—	48.—
Treitine 4 1/2% 100 m. c.	143.—	144.—
do 4% 50	71.—	73.—
Waldstein	50.50	52.50
Sêrbesci 3%	39.70	40.50
do de 10 franci	—	—
Banca h. unğ. 4%	127.40	128.50

Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu.**
Redactor responsabil: **Gregoriu Maior.**

Deschiderea Restaurației în localitățile casei de concert.

Am onore a avisa Onoratul. publică, că **restaurația din casa de concert se va deschide**

Duminecă în 7 Oct. a. c. și rogă Val. publică a mă onora cu cercetare câtă mai numărôsă, asigurând ună serviciu prompt, mănăcări și beuturi escelente cu prețuri moderate.

Cu totă stima
Emanuel Lauritsch.

CAFEA pentru DAME.

Pentru a coresponde recerinte-lor on. clientele, a m arangiată localul meu din nou forte elegant, stramutându-lă lipit de celă mai nainte totă în aceeași casă, strada Hirscher Nr. 20.

Confeturi, bonboniere, pome zaharisite, glacele, torte, prăjitură „jour fix“, cafea cu lapte, ciai și ciocoladă de calitatea cea mai fină cu prețuri eține.

ERNST JEKELIUS,
conditor.

Schimbare de local.

Carl Fabricius & Fiu

Au onore a avisa pe Ononratul. publică, că cu data de 4 Oct. a. c. **prăvălia se află în casa proprie**

Têrgul Grăului Nr. 8, și se recomandă și în localul celă nou a fi onorată cu cercetare câtă mai numărôsă.

Cu totă stima
CARL FABRICIUS & FIU.

511,1-5

Schimbare de local.

Dr. Sterie N. Ciurcu
VIENA, IX Pelikangasse Nr. 10
Cabinetă de consultațune cu celebri-tățile medicale și cu specialiștii dela facultatea de medicină din Viena.
Consultațiuni și prin corespondență.

Deschidere de Cafenea

Subscrisul are onore a aduce la cunoscința P. T. publică, că de-odată cu **deschiderea Casei de Concert, astăzi Duminecă în 7 Octomvre va fi și deschiderea localităților CAFENELEI nou arangiate, și invită la o numărôsă cercetare.**

Cu totă stima
Berthold Wolf.

Septemăna penultima

60,000 florini.

LEMBERG.

Septemăna penultima

Câștig principal

Recomandă IACOB L. ADLER bancher și zaraf, Tîrgul Florilor Brașov.

Schimbare de local.

Carl Fabricius & Fiu

Au onore a avisa pe Ononratul. publică, că cu data de 4 Oct. a. c. **prăvălia se află în casa proprie**

Têrgul Grăului Nr. 8, și se recomandă și în localul celă nou a fi onorată cu cercetare câtă mai numărôsă.

Cu totă stima
CARL FABRICIUS & FIU.

511,1-5

Schimbare de local.

In
Magazinul
de mărfuri
D. Lessner
au sosit un bogat asortiment
de toate Nouveautés pentru SEASONUL de TOMNĂ
și ERNĂ și e foarte recomandabil On. Publicii alți
cerceta apte a se convinge de moderaținea prețurilor
(fără concurență) și esceleanta calitate a mărfurilor.

SAISON

de

tómna și érnă

1894—95.

Despărțământul de Stofă de modă

	lână curată	120	cm. lat.	pr.	Mtr. fl.	
Haute Nouveauté Cheviot	"	"	"	"	"	1.55
Haute Nouveauté Cheviot	"	"	"	"	"	1.75
Haute Nouveauté Cheviot	"	"	"	"	"	1.95
Cheviot carreaux	"	"	"	"	"	1.95
Cheviot mêlé englezesc	"	"	"	"	"	2.—
Crêpe-Cheviot	"	"	"	"	"	1.90
Postav pentru dame	"	"	"	"	"	1.45
Drap brodé	"	"	"	"	"	1.15
Drap uni	"	"	"	"	"	1.10
Carré en noppe	"	"	"	"	"	1.70
Haute Nouveauté Cheviot	"	"	"	"	"	2.40
Haute Nouveauté Cheviot	"	"	"	"	"	3.10
Kammgarn-Nouveauté	"	"	"	"	"	1.85
" Haute	"	"	"	"	"	2.90
Kammgarn desiné	"	"	"	"	"	3.—
Nouveauté-Kammgarn	"	"	"	"	"	1.30
Specialité exclusive	"	"	"	"	"	2.90

	lână curată	120	cm. lat.	pr.	Mtr. fl.	
Coloré anglais	"	"	"	"	"	2.75
Petit carreaux anglais	"	"	"	"	"	2.10
Drap des dames exclusive	"	"	"	"	"	1.25
Flanel englezesc	"	"	"	"	"	1.70
Foulé Nouveauté	"	"	"	"	"	1.35
Foulé	"	"	"	"	"	— .70
Kasan luciu	"	"	"	"	"	— .80
Mode-Cheviot englezesc	"	"	"	"	"	1.15
Postav diagonal	"	"	"	"	"	1.—
Postav pentru dame	"	"	"	"	"	— .82
Cheviot mêlé	"	"	"	"	"	— .80
Cheviot Gulpure	"	"	"	"	"	— .60
Demi drap	"	"	"	"	"	— .38
Cheviot Nouveauté	85 cm. lat.	pr.	Mtr.	48 cr.	etc. etc.	— .60
Catifea prima pentru rochi	60 cm. lat.	pr.	Mtr.	fl.	2.30	
Catifele colorate pentru garniseli	54 "	"	"	"	fl.	1.30
Pluș de mătase	45 cm. lat.	pr.	Mtr.	fl.	1.20 și 1.50	

Depouri enorme în Barchent și Flanelcottons deseri admirabile în nenumerate nuanțe de color.

Mare asortiment în Mătăsării.

Pentru provincie mostre și jurnale ilustrate gratis și franco.

Magazinul
de mărfuri

D. LESSNER

VIENA, VI. Mariahilferstrasse Nr. 83.

Souterrain, Parterre, Mezzanin și etagiu prim.

Dintre toate hârtiile pentru țigarete
este recunoscută de cea mai bună hârtia
de țigarete veritabilă franceză

„Le Gloria“

fabricațiunea d-lor

JOSIFU BARDOU & FILS
în PERPIGNAN—PARIS.

60 medalii de aur, 16 diplome de onoare mari,
20 diplome „Hors Concours“.

„Le Gloria“ este hârtia, care în fineț și bunătate întrece
tote celelalte hârtii de cigarete ce există.

„Le Gloria“ este numai atunci veritabilă, dacă fiă-care
cârticică poartă firma IOSIFU BARDOU & FILS.

„Le Gloria“ se efectuează cu marginile netede seu cres-
tate (perforate.)

„Le Gloria“ se efectuează și ca tuburi și adecă într'o calitate
reîntrecută de fină.

„Le Gloria“ este de căpătat în Brașov la toate marhe-
tăniile și băcăniile en-gros, precum și la fiă-care debitant
mai bun de tutun.

95.—52.

— Avisu! —

Am onorea a face cunoscut P. T. publicu, că dela 15
ale luni Septemvre s'amă permutat

Magazinul meu de ciornice

în strada Vămii Nr. 23

lângă magazia de cojocărie a Domnului I. Vitez.

Rogă pe P. T. publicu a-mă onora cu cercetare câtă mai
numérose, asigurându-l că i-lă voi mulțumi în totă privința.

Cu deosebită stimă:

Carl Orehowski
Cisornicar.

504,3—3

ISVORULŪ Matild de BODOK

cea mai cristalină, în acid-carbonic cea mai bogată
apă minerală

alcalin-acide-ferruginosă a continentului.

Isvoru ferruginosu de primul rang!

Medicamentu cu cele mai strălucite succese în contra ma-
ladielor stomacului, în contra nervosității, în contra maladielor
causate din lipsă de sânge și cu deosebire în contra maladielor
femeilor etc.

Borviz de totă eleganța!

Apa minerală „MATILD“ se găsește în calitate
prospetă în depositul subsemnatului: Brașov, strada Mi-
chail Weiss (ulița poștei) Nr. 12, în toate birturile și cele mai
multe băcării.

Prețulu unei sticle de 1 Litru (fără sticlă) 5 cr.

Cu totă stima:

Administrațiunea isvorului și depositu de exportațiune

IOSIF GYÖRGY

(Transilvania.) Bodok. (Transilvania.)

471,40—50.

1.6 1.6

SENSAȚIE

facu orológele de busunar

Original Goldin remontoir, de
Genf cu mecanismu de precisiune anti-mag-
neticū acuma inventatū. Aceste orológe lu-
crate admirabilu de elegantu. nu se pot de-
sebi nici de specialiști, de cele de aur curatū.
Capacurile forte frumosu ciselate, nu-și perdū
fasonul și pentru mersu regulatū se garan-
tează în scrisu pe terminu de 3 ani.

Prețulu unui oroloiu 6 fl.

Lanțuri de Goldin cu carabinu de sigu-
ranță, fason sportu mărci seu panteră cu

1 fl. 50 cr. Se dá la fiă-care oroloiu unu tocū gratis. Aceste orológe d-ja
suntū introduse la cei m i mulți ampoiști ai căilor ferate austro-ungare.
Se pot procura esclusive prin depoul centralu:

ALFRED FISCHER, Wiena I Adlergasse 12.